FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

KOMENTOVANÝ PŘEKLAD ČÁSTI KNIHY V ŽÁNRU FANTASY LIBELOFOBIA

VYPRACOVAL: Jan Sobek

VEDOUCÍ: Mgr. Martina Pálušová, PhD.

2024

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci, 6.5. 2024

_____

Podpis

Rád bych poděkoval Mgr. Martině Pálušové, PhD., za konzultace a cenné rady, které mi během psaní bakalářské práce poskytovala.

Obsah

ÚVOD ... 1
I. TEORETICKÁ ČÁST ... 2
1 DEFINICE PŘEKLADU ... 3
1.1 Překlad názvů ... 3
1.2 Specifika uměleckého překladu ... 4
2 FANTASTICKÁ LITERATURA ... 5
2.1. Fantastická literatura ... 5
2.2. Dělení fantastické literatury ... 6
2.3. Žánr fantasy ... 6
2.3.1. Osobitosti překladu žánru fantasy ... 7
2.3.2. Překlad jmen ve fantasy ... 7
2 DÍLO ... 8
2.1 Děj ... 8
2.2 Autorka ... 10
II. PRAKTICKÁ ČÁST ... 11
3 PŘEKLAD VYBRANÝCH ČÁSTÍ KNIHY VÁŽKOFOBIE ... 12
4 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU ... 29
4.1 Překlad názvů ... 30
4.2 Překladové transformace ... 31
4.3 Lexikální transformace ... 31
4.3.1 Transkripce a transliterace ... 31
4.3.2 Kalkování ... 32
4.3.3 Konkretizace ... 33
4.3.4 Generalizace ... 33
4.3.5 Modulace ... 33
4.4 Gramatické transformace ... 34
4.4.1 Rozčlenění větné konstrukce ... 34
4.4.2 Spojení několika konstrukcí v celek ... 34
4.4.3 Syntaktické kondenzace ... 34
4.4.4 Záměny slovních tvarů ... 35
4.3.5 Větněčlenské záměny ... 36
4.3.6 Změna gramatického statusu větných konstrukcí ... 36

4.3.7 Slovosledné transformace 36
4.4. Lexikálně-gramatické transformace 36
4.4.1 Antonymický překlad 36
4.5 Glosář smyšlených výrazů 37
4.5.1 Jména ras 37
4.5.2 Názvy kosmických lodí 38
4.5.3 Název speciálního kovu 38
4.5.4 Názvy unikátních bílkovin 38
4.5.5 Části artefaktu 39
4.5.6 Názvy dopravních prostředků 39
4.5.7 Názvy různých tvorů 39
ZÁVĚR 40
PEЗЮME 41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 45
PŘÍLOHY 1

ÚVOD

Literatura psaná v žánru fantasy se v poslední době těší u diváků velké oblibě. Pro někoho může být taková literatura velmi důležitou součástí života, protože při jejím čtení je člověk schopen, aspoň na chvíli, utéct před reálným světem a jeho problémy. Jelikož má však český čtenář určitá omezení ve výběru fantasy literatury, která se pojí s jazykem, ve kterém je dílo napsáno, rozhodl jsem se v mojí práci přiblížit a poukázat na fantasy literaturu z ruského prostředí.

Tématem této bakalářské práce je komentovaný překlad části prvního dílu dvoudílné série ruské autorky Natalji Marovové. Toto dílo a autorku jsem si vybral k analýze a překladu zejména kvůli tomu, že žádné její dílo zatím nebylo přeloženo do českého jazyka. Také mě zaujal žánr a děj knihy.

Můj překlad následně podrobím analýze a okomentuji obtížné a problematické pasáže, které nebudou snadné přeložit.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. V té první se budu zabývat teorií, která přispěje především k pochopení základních faktů, se kterými budu pracovat prakticky po celou dobu práce zejména později v praktické části. Budu se zaobírat vymezením problematiky překladu uměleckého díla a jeho specifiky. Poté se zaměřím přímo na žánr fantasy, v němž je dílo napsáno. Následně se budu konkrétně zabývat specifiky překladu literatury psané v žánru fantasy a problematikou překladu jmen. Do první části taktéž zakomponuji stručný děj románu a biografii autorky Natalji Marovové. Vzhledem k tomu, že autorka není příliš známá, budu se muset spolehnout na informace z internetových zdrojů, které o sobě autorka sama zveřejnila.

Praktická část bude věnována především samotnému překladu díla. K tomuto účelu jsem si vybral prolog a první dvě kapitoly kvůli chronologii a snadnému pochopení děje. Dále se zaměřím na komentář k překladu, kde okomentuji práci na překladu a uvedu složitosti, které se v průběhu překladu vyskytnou. Následně zevrubně popíši překlad názvu samotného díla a kapitol. Další kapitola se bude věnovat překladovým transformacím, které se v překladatelském procesu objeví. V posledním úseku praktické části uvedu glosář smyšlených výrazů a budu se zabývat jejich překladem a vysvětlením.

V závěru shrnu výsledky své práce, připojím resumé v ruském jazyce, seznam použité literatury a přílohy, ve kterých se nachází originální text překládaného díla.

Cílem mojí práce je především adekvátní překlad s komentářem části knihy Libelofobia. Také bych chtěl přinést do českého prostředí alespoň nějaké povědomí o autorce a jejích dílech a seznámit české čtenáře s novými knihami v žánru fantasy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE PŘEKLADU

V mojí práci se budu zabývat překladem, tudíž je na místě si určit jeho definici a dělení od různých lingvistů a teoretiků překladu. Problematickým se jeví již samotný význam slova překlad, jelikož si ho lidé zabývající se touto problematikou vysvětlují různě.

Vilikovský za hlavní cíl překladu nepovažuje reprodukovat jazykové prostředky, ale informaci, kterou vyjadřují a její vztah k objektivní realitě k tomu, který ji podává i tomu, který ji přijímá (Vilikovský, 2002, s. 22).

Význam textu přeloženého z výchozího jazyka byl měl být v cílovém jazyce stejný. Formální stránka překladu by ale měla odpovídat právě jazyku cílovému (Knittlová, 2010, s. 17).

Jiří Levý zase překlad chápe jako určité sdělení, ve kterém se překladatel snaží dešifrovat obsah originálu, poté ho zašifruje a výsledné sdělení dešifruje právě čtenář (Levý, 1983, s. 42).

Překlad lze obecně definovat jako proces přenosu textu z výchozího do cílového jazyka, zatímco sdělujeme stejný význam. Dhanwani se také shoduje s definicí Knittlové, že jedna z nejdůležitějších věcí, na kterou se zaměřit během překladu, je jednoznačně snaha o zachování významu překládaného textu (Dhanwani, 2016, s. 198).

Žváček u své definice překladu hovoří o zachování invarianty překladu. Což také znamená zachování hlavní informace, která se v daném překladu jeví jako zásadní (Žváček, 1998, s. 10).

Co se týče počátků určení překladu, Kufnerová poukazuje na to, že se světová lingvistika začala zaobírat otázkou překladu s poměrně velkou prodlevou. Lingvisté se totiž této tématice začali věnovat až ve 30. letech minulého století. Největší rozvoj byl v této oblasti zaznamenán v polovině minulého století, když se začaly rozvíjet dvě vývojové linie, a to konkrétně linie literárněvědná a jazykovědná (Kufnerová, 1994, s. 7).

Podle Kufnerové se dělí překlad jakožto kulturní fenomén na tři stránky. Konkrétně na překlad jako činnost, překlad jako výsledek a překlad jako prostředek komunikace. Tyto stránky překladu můžeme následovně zvlášť analyzovat. (Kufnerová, 1994, s. 11).

1.1 Překlad názvů

Překlad názvu se nijak moc neliší od překladu samotného díla. I zde platí stejná pravidla související s funkční ekvivalencí. Kufnerová říká, že pokud překladateli nestojí v cestě závažné jazykové nebo mimojazykové problémy, název literárního díla by měl být významově přesným opisem (Kufnerová, 1994, s. 149).

Důležitým prvkem je bezesporu název knihy. Ten totiž potenciálnímu čtenáři může sdělovat hned několik důležitých informací. Zejména se jedná o informace související s kulturou, časem a dobou. Také mohou obsahovat informaci kdy byla kniha napsána nebo v jakém jazykovém systému byla zhotovena (Viezzi, 2011, s. 185).

Prvním textem díla, který potenciální čtenář uvidí, bude pravděpodobně jeho název. Proto se jedná o velmi zásadní prvek díla. Hlavním úkolem překladatele je zachovat efekt názvu původního díla tak, aby měl přeložený název ten stejný efekt (Никитина, 2009, s. 94).

Podle výše uvedených tezí lze dle mého názoru jasně tvrdit, že i když se může název jevit jako pouze malá část celé práce na překladu, může mít obrovský vliv na čtenáře, který se právě s názvem setká jako s prvním textem. Proto je důležité tuto možná na první pohled zanedbatelnou součást překladu nepodcenit a řídit se vymezenými zásadami.

1.2 Specifika uměleckého překladu

Jelikož se v mojí práci budu zabývat uměleckým překladem, zaměřím se v této části právě na jeho specifika a možná úskalí, která mě mohou v průběhu práce potkat.

Hlavním rozdílem mezi překladem uměleckým a překladem odborným je ten, že při překladu odborném jde čistě o předání informace, zatímco při překladu uměleckém jde o to, aby takový překlad dokázal na čtenáře zapůsobit. Proto je umělecký překlad nejsložitější formou překladu, která existuje. Překladatel zde pracuje zejména s představami, což ztěžuje jeho práci (Белов, 2020, s. 15).

„Jedná se také o formu literární tvorby, která přenáší dané dílo z jednoho jazyka do jiného. Mezi počátkem a výsledkem překladatelské tvorby se nachází složitý proces „znovuvyjádření“ života, který se odráží v obrazové struktuře překládaného díla.“ (Базылев, 2010, s. 215).

Pokud jde o dělení, Kufnerová říká, že nejzávažnější dělení překladu je spojeno s žánrovým charakterem originálu. Konkrétně pak překlady dělí na dvě větve. Tyto větvě jsou si navzájem rovny. Jedná se o překlad odborný a technický a jako druhý pak právě překlad umělecký (Kufnerová, 1994, s. 25).

Co se konkrétně týče překladu uměleckého, ten dále dělí na tři větve. Na překlad poezie, prózy a dramatu. Tohle dělení také docela odpovídá tradičnímu dělení uměleckých textů, a to na žánry lyrické, epické a dramatické (Kufnerová, 1994, s.26).

Adekvátnost překladu je poměrně abstraktní pojem. Nelze totiž vytvořit překlad, který bude zcela totožný jako dílo originální. Poté lze pouze soudit, zda je lepší dílo to originální, nebo dílo přeložené (Мухаммедова, 2015).

Původní i překládané dílo jsou většinou vytvářeny v cela rozlišných kulturních podmínkách. Je proto logické, že se tato díla budou vždy lišit, a to bez ohledu na to, jak moc překladatel usiluje o zachování kontextu původního díla (Vilikovský, 2002, s. 60).

„Umělecký překlad přispívá k zachování národních tradic v jazyce, ve kterém se tyto tradice nerealizují. Zachování národních jevů je záruka rozmanitosti a bohatosti všech národů, kdy má každý národ svůj přínos pro světovou kulturu.“ (Алхасова, 2019, s.73).

Pokud bych měl shrnout tato specifika, řekl bych, že ačkoliv se podle některých jedná o velice složitý úkol, mohu se opřít o teze, které se vymezují proti totožnosti mezi překládaným a originálním dílem, z čehož lze usoudit, že se jedná o celkem volnou disciplínu, která dovoluje překladateli poměrně velkou svobodu při jeho práci.

2 FANTASTICKÁ LITERATURA

2.1. Fantastická literatura

Tereza Dědinová definuje fantastickou literaturu tak, že se jedná o literaturu, kterou lze vymezit proti literatuře nefantastické, což znamená, že nepřekračuje hranice konsenzuální reality. Tuto definici dále upřesňuje tak, že fantastická literatura kvůli svým různorodým potřebám často pozměňuje historické události i přírodní zákony, objevuje prostory a časy čtenářům neznámé a zpochybňuje hranice reality a fantazie (Dědinová, 2015, s. 59).

Fantastická literatura dává lidem jiný pohled na věc. Jestliže je čtenář ochoten začít s četbou fantastického díla, musí se nejprve oprostit od reality. Tohle oproštění nabízí čtenáři unikátní pohled na věc, kdy je schopen s pomocí své fantazie vnímat různé vjemy úplně jiným způsobem. Fantastická literatura pracuje s paralelním světem, který přetváří svět reálný a díky tomu je schopna nabídnout nové uvědomění o známých věcech (Timmerman, 1983, s.1).

Fantastická literatura se snaží vytvořit fiktivní svět, který bude pro čtenáře věrohodný. Věrohodnosti autor docílí tím, že v díle bude odkazovat na známé principy. Tyto principy jsou často spojovány s určitým předpokladem technologického vývoje, nebo k zásadní změně organizace společnosti jako takové (Abrams, 2012, s. 356)

2.2. Dělení fantastické literatury

Fantastická literatura je vcelku široký pojem. Lze tedy předpokládat, že se zde bude vyskytovat množství různých podkategorií. Tím nejpoužívanějším dělením je pravděpodobně vymezení tří hlavních kategorií.

V teorii, která se soustředí na fantastiku, se tradičně vymezuje dělení na science fiction, fantasy a horor (Dědinová, 2015, s. 95).

„Hlavní rozdíl mezi sci-fi a fantasy je ten, že sci-fi vytváří příběh na základě vědeckých vymožeností, zatímco fantasy je spíše založeno na mytologických a pohádkových motivech." (Манахов, 2023, s. 1282)

Fantastická literatura obsahuje tři hlavní žánry: fantasy, sci-fi, horor a dobrodružný literární žánr. Hranice mezi těmito žánry je občas velmi tenká a složitá k určení. Tyto žánry mají totiž mnoho společných rysů. Konkrétní rozdíly jsou například v tom, že sci-fi vytváří svět, který nemusí být reálný, může se však reálným stát v budoucnu. Na druhou stranu fantasy více využívá magii. Hlavními rozdíly mezi těmito dvěma hlavními žánry je to, že sci-fi nabízí technické řešení a fantasy pro tento účel využívá magii (Dhanwani, 2016, s.199).

2.3. Žánr fantasy

Předtím než se začnu věnovat samotnému překladu, zaměřím se na charakteristiku žánru, ve kterém je dílo napsáno.

Antonín Kudláč ve své charakteristice žánru fantasy poukazuje na to, že stojí na budování fikčních světů, které formují jednání literárních postav a příběhy mají často strukturu, která reaguje na pravidla vytyčená právě zmíněnými fikčními světy (Kudláč, 2018).

Fantasy jakožto konkrétní žánr se poprvé začal vyskytovat na začátku 20. století. Tento žánr může obsahovat rysy jiných žánrů, avšak určit ho není příliš složitým úkolem. Pracuje sice s podobnými zvláštnostmi jako fantastická literatura obecně, avšak hlavním rozdílem je práce s prvkem magie, který je pro tento žánr typický (Киселева, 2007, s. 55).

Neff zase považuje za velmi podstatnou složku fantasy nevysvětlitelný, nadpřirozený úkaz nebo přímo projev magie (Neff, 1995, s. 14).

Vzhledem k výše uvedeným vymezením žánru lze konstatovat, že dílo Natalji Marovové bezesporu spadá do této kategorie. Dílo totiž obsahuje mnoho prvků magie, které nelze replikovat v reálném světě.

2.3.1. Osobitosti překladu žánru fantasy

Překladatel fantasy literatury nemá úplně snadný úkol. V takové literatuře se totiž objevuje množství prvků, které práci překladateli značně ztěžují. Překladatel se zde setkává se smyšleným světem, bytostmi a úkazy často disponujícími speciálními neexistujícími vlastnostmi. Překladatel se zde často nemůže spolehnout na zkušenosti z reálného světa, což tuhle práci značně komplikuje. Překladatel fantasy musí pracovat na jiné úrovni, která mu dovoluje vytvářet nové světy (Киселева, 2007, s. 55).

Dalším důležitým elementem překladu fantasy literatury je bezesporu znalost překladatele, která se týká kultury a reálií jazyka jak díla originálního, tak díla překládaného. Každý člověk vnímá své okolí rozdílným způsobem, což platí i pro překladatele. Ten totiž přijímá a dále reprodukuje daný obsah právě podle toho, jakým způsobem ho přijal. Je proto velmi zásadní, aby byl překladatel dostatečně znalý (Yablochnikova, 2022, s. 155).

Překlad díla v žánru fantasy lze tedy považovat za velmi specifický a místy složitější, než je tomu u jiných žánrů. Na druhou stranu je dle mého názoru překladatel více nucen pracovat se svou představivostí a místy i improvizací, což osobně považuji za velmi přínosné.

2.3.2. Překlad jmen ve fantasy

Jelikož se budu zabývat překladem fantasy díla, nevyhnu se překladu právě smyšlených jmen a názvů jednotlivých osob, bytostí, planet, a proto si vymezím určité vlastnosti této problematiky, které by mohly ovlivnit praktickou část práce.

Kvůli neomezené svobodě a fantazii týkající se překladu žánru fantasy je mnohdy velmi složité přijít s vhodným ekvivalentem. Nejkritičtějšími oblastmi jsou zejména překlady vlastních jmen a smyšlených výrazů. Zde na překladatele čeká nelehký úkol, kdy bude nucen vytvořit vhodný ekvivalent s pomocí jeho vlastní fantazie a správného úsudku (Закирова, 2021 s. 1239).

Překlad jména může být dokonce tak zásadním, že jeho nesprávná volba může vést k negativní reakci čtenáře, která může vyústit až v odmítnutí četby daného díla (Oancea, 2019, s. 30)

Řešení problému vhodného ekvivalentu jména postav může být například v bádání po způsobu, podle kterého samotný autor toto jméno zvolil. Tato disciplína je i kvůli této skutečnosti místy možná náročnou a vysilující. Je proto zapotřebí vzít tento fakt v potaz a umět se s ním vypořádat. Překladateli totiž často nepomohou ani slovníky, se kterými by pracoval při většině neznámých slov nebo slovních spojení (Пасечная, Щербина, 2022, s. 139).

Z uvedených charakteristik překladu jmen v žánru fantasy lze usoudit, že se jedná o stěžejní část, která může signifikantně ovlivnit celý dojem z přeloženého díla a budu muset při překladu díla na tuhle skutečnost brát ohled.

2 DÍLO

Kniha *Либеллофобия* autorky Natalji Marovové vypráví především o životě mladé dívky se speciálními schopnostmi, které však v tomto smyšleném světě nejsou výjimkou.

Kniha se dělí na tři kapitoly. Již v té první se může čtenář poprvé setkat s negativní atmosférou, která doprovází knihu po celou dobu četby. Jelikož se jedná o první část dvoudílné knihy, nedočkáme se rozzuzlení celé zápletky. V textu se vyskytuje mnoho smyšlených výrazů, a proto autorka sepsala k této knize glosář těchto výrazů. Je možné ho nalézt bezplatně na internetu.

Jazyk tohoto díla je často nespisovný, hovorový, objevuje se v něm mnoho dialogů, ale i monologů postav. Místy může dílo připomínat spíše divadelní hru než prózu v žánru fantasy. Na druhou stranu právě vysoká koncentrace dialogů i monologů může čtenáře více sblížit s jednotlivými postavami, které jsou často velmi emotivní.

2.1 Děj

Příběh se odehrává ve vymyšleném světě, který však místy může dost připomínat náš svět. V tomto světě taktéž existují planety jako v našem vesmíru. Rozdíl spočívá v tom, že na různých planetách žijí různá stvoření často disponující nadpřirozenými schopnostmi.

Hlavní hrdinkou tohoto díla je devatenáctiletá dívka jménem Ember, která je zároveň pavoukočlověkem. Jedná se o člověka, který je po určité době vývoje schopný se proměňovat v pavouka a zpět v člověka. Zpočátku je příběh vcelku idylický, jelikož se čtenář dozvídá informace týkající se rodiny Ember. Její rodina má čtyři členy. Otec pracuje jako velvyslanec na vysokém postu. Starostlivá matka láskyplně pečuje o celou rodinu a také mladšího bratra, který se místy nechová úplně vhodně, ale i přesto na něj Ember nedá dopustit.

Vše začíná přestěhováním na jinou planetu zvanou Karmín. Stěhování probíhá poklidně do té doby, dokud se Ember nezačne stýskat po její kamarádce Zlaye. Zde čtenář začíná pociťovat jednu z prvních negativních skutečností, která děj obsahuje. Zabydlování na planetě Karmín probíhá tedy spíše v pozitivním duchu, jelikož se jedná o planetu, kde je spoustu překrásných míst s rozmanitou flórou i faunou, která je taktéž vymyšlená a výrazně se liší od planety, ze

které rodina přiletěla. Karmín se rodině začíná líbit více a více každou další strávenou hodinou na něm.

Vše se začne rázem měnit ve chvíli, kdy obyvatelé Karmínu spatří déšť prší do nebe. Vodopád vede z vodních nádrží do nebe a s sebou táhne k nebi také obyvatele planety. Rodina se však zachrání a dále se snaží dělat vše pro svou záchranu.

V další části knihy se čtenář dozvídá, proč proud vysává vodu z planety Karmín. Tam, kam vstoupí záporný hrdina Kajnort, voda teče vzhůru. Kajnort je takzvaný Ezer neboli hmyz, který je schopný se přeměňovat v člověka. Hlavním motivem Ezerů je získání artefaktu, který má moc nad životem a světem pavoukolidí.

Rodina řeší nepříjemnou situaci a snaží se najít útočiště, které jim bylo doporučené. Jdou podle instrukcí, ale počasí se horší a začíná mlha. Viditelnost se každou chvílí zhoršovala, ale nakonec přece jen našli bunkr, který hledali.

Další kapitola je věnována Triteofrenu, kvůli kterému Ezerové zaútočili na planetu. Čtenář se zde dozví, že právě kvůli tomuto předmětu byl Otec Ember poslán na Karmín, aby ho schoval před nebezpečím. Otec však předmět rozdělil na tři části, aby nebylo příliš snadné předmět odcizit a zneužít.

Ještě v první části díla napadnou bunkr Ezerové, kteří se domáhají artefaktu od otce Ember. Celá rodina se před nimi snaží utéct, ale Ezerové nakonec zabijí matku a bratra Ember a jejího otce si vezmou do zajetí. Ember zde prakticky přichází o celou rodinu při útoku Ezerů na bunkr, ve kterém se ukrývali.

Ember se jako jediné z rodiny podaří utéct a hledá si útočiště. Najednou Ember neoslovují jejím vlastním jménem, ale jménem Ula, které jí vydrží až do samého konce. Po cestě narazí na pár Karmínců, ale ti ji většinou moc nepomohou. Ember se ale nakonec přece jen ocitne na místě, kde se jí zalíbí. Vzali si ji do svého tábora partyzáni, kteří se o ni starají jako o svou vlastní. Ember si zde udělá kamarády a chce zde zůstat. To však dlouho nevydrží, jelikož partyzánská stařenka navrhne, aby se Ember vypravila do tábora Ezerů a tam se jim pomstila za svou rodinu. Ember se zpočátku vůbec nechce, ale nakonec se k táboru vypraví.

Druhá kapitola již vypráví o tom, jak se Ezerové Ember ujali a jak se Ember v táboře žije. Kvůli blízkým vazbám, které si Ember vytvořila k samotnému Kajnortovi, se zde dozvídá různé informace o něm a jeho okolí. Například to, že by se měl Kajnort brzy stát otcem s Marradou.

Ember například úzce začala spolupracovat s Kajnortem na zápasech hybridních zvířat proti svému nepříteli Aldě. Jestliže by tým Kajnorta tento souboj vyhrál, získávají členové týmu svobodu. To se však nestane a děj se stále odehrává u Ezerů.

Dále se Ember v táboře potkává s dalšími lidmi, se kterými se přátelí a získává informace o tom, jak to na tomto místě vlastně funguje. Ezerové stále nenašli třetí část artefaktu, který potřebují. Během pobytu v táboře Ember také zjišťuje, že Kajnort nezabíjí s radostí, ale naopak, což se také projeví v pozdější fázi děje.

Další důležitou částí je úmrtí Marrady, přítelkyně Kajnorta, po které však zůstane jedna larva. Kajnort je smrtí Marrady zdrcen a později se dostane do zajetí partyzánů, kde ho mučí. Partyzáni si mysleli, že Ember udělá Kajnortovo utrpení radost, ale mýlili se. Ember je Kajnorta líto, a dokonce se s ním sblíží a soucítí s ním.

Jelikož se jedná o první část dvoudílné série, konec zůstává poměrně dost otevřený. Na konci knihy se čtenář dozvídá, že Ember měla možnost odletět do bezpečí, ale vybrala si zůstat i s možností toho, že ji zde zabíjí. Konkrétně na konci několikrát zmínila, že se jí po někom stýská. Po kom se však pravděpodobně dozvíme ve druhé části.

2.2 Autorka

Natalja Marovová je autorka, která se narodila v ruském městě Jaroslavl ležící 250 km severovýchodně od Moskvy. Marovová vystudovala univerzitu v oboru obecná psychologie. Od roku 2018 začala psát a publikovat fantastická a sci-fi díla. Marovová vydala první knihu konkrétně 19. prosince 2018. Naopak její poslední dílo vyšlo 15. srpna 2022. Autorka zatím napsala pouze okolo 10 knih, které prezentuje na internetových stránkách, na kterých tato díla zároveň publikuje a prodává. Poslední 4 roky pravidelně publikuje svá díla, a právě její nejnovější dílo se těší největší oblíbenosti. Autorka také na svém profilu odpovídá a diskutuje se svými podporovateli a čtenáři.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PŘEKLAD VYBRANÝCH ČÁSTÍ KNIHY VÁŽKOFOBIE

Prolog. Zločinec, zemlarka, a Čpuch

„Krev smývá studená voda.“

Tohle si mumlala stařena, když vytřepávala do lavoru kry ledu. V přívěsu horkém jako pec z nerovných kostek, kape voda. Takové kapky! Chci je nabrat jazykem a pít, ano, pít.

„Ani na to nemysli“ pohrozila mi Karmínka, když mě sledovala. V tom jí zmizela vráska na čele. „Dám ti čistou vodu později v zemlarce.“

„Zemlarka? To je co? Kde to je? Drhnu ztvrdlé hedvábí a krajku kouskem ledu. Horká krev způsobí srážení krve a zanechá ryšavé skvrny. Tenhle problém je k smíchu. Jako z jiného světa, ve kterém zůstávají čisté manžety a bílé límečky. Takový svět již neexistuje, a v tom novém není horká voda. Potí se mi čelo, prsty mě štípou zimou a já se snažím soustředit na ten pocit, jelikož omrzlé ruce jsou to nejmenší, co tě nyní může trápit. Držím se bolesti a pálení, jako loutka za poslední provázek. Utrhnu se a spadnu. Tak ať to bolí.

V budce sotva svítí světlo, ale i v něm je vidět, že krev se umývá těžce. Rudý led se houpe v načervenalé vodě a já stále vypadám, jako bych vstala z mrtvých.

„Tak přestaň.“ ozvala se stařena. „Musíme to spálit, jinak nás najdou podle pachu.

„Jak jako, však zmrznu.“

„K zemlarce nám už mnoho nezbývá, ráno ti dám nějaké oblečení. Umyj se rychle, jinak blýskavce dojde energie.

Žene se za námi neodbytné blikající noční světlo. Každou chvíli mizí a znovu mi naráží do zátylku. Zrcadlo v přívěsu není, ale cítím se, jako bych měla celou hlavu a krk od krve. Za téměř čtyři dny uschla a obepnula mi spánky černou kůží. Když jsem se dívala do lavoru, kde pěnilo hnědé bahno, pochopila jsem, že se zde nejdříve umývají před tím, než perou. Čistou vodu mi samozřejmě neposkytnou. Poprvé v životě mi to bylo tak jedno, že jsem nabírala špinavou vodu a svěsila vlasy nad lavorem a umývala se pěnící se krví. Umývám si tak hluboké šrámy, že se zdá, že mi z obličeje nic nezůstalo. Zároveň přemýšlím o tom, že slova stařenky jsou nepřesná.

Mělo by to být spíše: „Krev smývá chladná krev.“

Světlo nám poskytuje blýskavka. Je to zářivá medúza. Karmínci si je nosí s sebou a lepí je do rohů místností. Jestli je blýskavka v dobré náladě, vystrkuje tykadla podél stropu a

nerovnoměrně svítí. Když stařena stoupla na práh, nabrala medúzu nehty a odlepila ji ze stěny. Poté si ji schovala do šátku a ten strčila pod široký náramek. Komůrka se ponořuje do temnoty. Venku za dvojitými dveřmi je zima. Za dny pronásledování jsem si na špatné počasí zvykla, ale v jedné hedvábné košilce se přece jen klepu zimou. Skáčeme po hrbolcích a balancujeme na kluzkém povrchu bahnitých močálů. Jak daleko je to k zemlarce? Kvůli kouři není nic vidět. Stařena mi z obličeje strhne respirátor.

„Však to bliká, ucpaly se filtry!“ nadává. „Vyčisti to a potom to bude lepší.“ Nyní již přidává jed. Vydrž, zadrž dech, ještě chvíli.

Místo odpovědi jen kývu hlavou a při tom kašlu. Filtr začal blikat k večeru prvního dne jízdy, ale bojím se to přiznat. Není už nikdo, kdo by se o mě obával, ani stařenu nezajímají moje plíce, spíše ji zajímá hloubka hrobu, který se bude muset vykopat. Zkouším zadržet dech, ale nejde to. K tomu se totiž potřebujete nadechnout vzduchu, který tu však není. Je tu jen dým a zápach. Stále jedeme a já přemýšlím, co to znamená čistit filtry. Jak? Čím? Ještě jsem si nezvykla na nový styl života. Od rána do rána. S maximálním horizontem plánování půl dne. Z pomyšlení na to, že zítra zkrátka nemusí být co dýchat, začínám panikařit. Zapomínám na to, že je mi zima a mám hlad. Za poslední čtyři dny jedno utrpení mizí ne kvůli tomu, že se daný problém vyřeší, ale kvůli tomu, že se objeví druhý problém. Ten střídá třetí, čtvrtý přebije pátý. Takhle teď zkrátka žiju.

Někde velmi blízko se láme desková podlaha. S chraplavými nadávkami ozývajícími se ze soumraku se k nám někdo blíží. Nespočetně nohou! Rudé copánky ze zakroucených šňůrek. Karmínec puberťák. Pod paží nese kanystry z ruženitu. Jednomu se kvůli úderu pootevře víko, a voda začne obrovskou silou proudit z kanystru k nebi. Stařena si mě přestane všímat a začne nadávat.

„Zavři to! No tak to zavři, pitomče!“

Mladík zahazuje jeden kanystr a párá se s potlučeným, ale dělá to tím ještě horší. Pod tlakem unikající vody víko odlétne úplně a obsah letí k nebi. Stařena mu nafackuje a já na to jen hledím. Voda se blýskne v oblaku sazí a stoupá, stoupá vzhůru. Tři kilometry nad planetou se v nebi otáčí ledová koule. Nástroj mučení. Téměř veškerá voda, která dříve byla na planetě, je nyní tam. I ta z kanystru tam proudí a poté přimrzne ke kupoli. Žijeme tu jako uvnitř vánoční baňky.

„Partyzáni se tam celý večer snažili dostat, aby získali led, přížívníku!“ Stařena přestane řvát. „Vezmi šňůru, kleště a do rána ať je kanystr naplněný!“

Mladík spěchá k sobě a po cestě mi šťouchne do ramena

„Tohle všechno je jen kvůli vám.“ Plivne mi na šaty a odchází pryč. „Poslyš, babičko Mac? Že k nám přiletěli hmyzáci jen kvůli pavoukům? Kvůli pavoukům tady teď není voda, jídlo, dokonce ani vzduch! Kdyby si tu neschovávali svoje věci a raději by je předali po dobrém. Ale ne, sami zemřou a nás vezmou s sebou. Cožpak za to můžu já, že voda odletěla? Já??

Neodpovídám. Babička Mac také mlčí a táhne mě za sebou.

„Nemohu se dočkat až hmyzáci zaútočí i na vaši planetu! Dohání nás kletby, potvoro osminohá!“

Ještě deset hrbolků a potopíme se do zemitých útrob nějaké jeskyně. Vzduch je zatuchlý. Je vedro a dusno. Stařena plácá na stěnu blýskavky. Toto místo je menší než to první. Avšak v jeho skoupém světle je vidět, jak se chvějí stěny. Tak taková je zemlarka. Živá, dýchá. Má žebra jako rybí kosti a táhne se podél komůrky uvnitř trupu. V mých rukách se objeví ruženitová termoska, kterou vyprazdňuji do toho momentu, než Karmínka dořekne větu:

„Jaké je tvé imago?“

„Vdova.“

„Línání?“

„První.“

„Potom je dobře, že ses neproměnila tam.“ chválí mě stařena. „Musíš si šetřit síly. Čpuch je idiot.“

„Má pravdu. Hmyzáci chtějí pavoukolidi, ale schováváme se. Vše je to jenom kvůli nám, babičko…

„Ale jdi ty hloupá.“

Pak mi stařena podá vlněný přehoz a odejde. Uplyne mnoho dní, než si uvědomím, že zvěrstva páchají jen nestvůry. Kdo si myslí něco jiného, je hlupák.

Přitahuji si potrhanou deku a sedím, jako v zámotku. Zemlarka je prostorná, ale kromě mě tu chrápe ještě někdo. Partyzán. Opravdový karmínský partyzán. Z nějakého důvodu jsem se bála. Byla jsem čtyři dny sama.

Zavírám rudé oči plné neštěstí a vidím pouze jedno. Potrhané krky a dvousečný nůž v ruce hmyzáka. Abych dokázala usnout, musím se soustředit na něco jiného. Ale na co? Abych nevzbudila sousedy, tiše se nakloním a beru do ruky uhlík. Najdu na světlé stěně místo bez partyzánských škrábanců a maluju.

Stěží si umím představit, co z toho vzejde, ale maluju černé linky na bílém plátně. Obočí, řasy i obvod duhovky. Tvář úplného zla. Tak nějak to vypadá i ve skutečnosti bez skafandru.

Zatím znám jen jméno. Kajnort Bric.

Modlím se za tebe před spaním, abys zdechl, bestie.

Část první Ember

Déšť padá k nebi

Ze stěhování jsem byla nadšená. A taky z přeletu! Novým posláním mého otce se stal Karmin. Otec pracoval na velvyslanectví, ale máma naříkala, proč po tolika letech bezchybné služby skončil na celé léto právě v téhle díře. S bratrem jsme Karmin na mapě hvězdného nebe málem nenašli. V tom rohu byl totiž, zapíchnutý špendlík, kterým byla mapa připevněná ke zdi. Moc povzbuzující to nebylo. Pro ty, kdo na Urjui nechají přátele, kamarády a roky prověřené dodavatele smažených kobylkových stehýnek.

Já jsem neměla co ztratit. Právě kvůli otcovu vysokému postavení, módním hadrům, kvůli tomu, že jsme s Čidžim měli vše, o čem se osmiletým a devatenáctiletým pavoukolidem ani nesnilo, jsme moc kamarádů neměli. No a taky kvůli nízké sebedůvěře a nesmělosti. Ale radši jsem si říkala, že nám ostatní jen závidí. To problém neřešilo, ale podle kadeřníka mojí mámy, a jak je známo, dar kadeřníka a psychologa jdou ruku v ruce, to bylo lepší pro moji sebeúctu.

Krátce před stěhováním se vdala moje nejlepší kamarádka s příznačným jménem Zlaya a odletěla na jiný kontinent. Tehdy jsem z rozhořčení zažila první línání. V devatenácti je těžké přijít o kamarádku. Děti si za pět minut najdou nového kamaráda, dospělým je to fuk, ale v devatenácti to člověka prostě trápí. Po prvním línání se ukázalo, že moje imago je černá vdova. Rodina, docenti, choreograf, zkrátka všichni dospělí na mě byli pyšní, jako kdybych za to mohla sama, ačkoliv pavoukolidé si nevybírají, kým se stanou. Je to kaleidoskop genů. Po týdnu se vedoucí fakulty přiznal, že se studenti chystali mi dát zabrat, jestli se budu aktivním diastimagem. Tím, kdo získá speciální schopnosti. Všechny lhůty již vypršely, ale diastimagie

se neprojevila. Tak tomu teda říkám geny. Kdybych tak získala schopnost zrcadlení, jako má táta, kdy rána, kterou způsobí protivník se projeví i na jeho vlastním těle. Zároveň bych i já zůstala věčně mladá. Ale ne, to ne. V devatenácti vypadá život i bez kouzel jako nekonečný.

Slunečný, barvitý Karmin se zdál jako nejlepší místo na prázdniny. Když jsme přijeli a rozmístili na poličky různé maličkosti, táta přiťukl na stěnu místní mapu nebe. Karmin na ní představoval střed a Urjui vůbec nebyl označen, dokonce ani pod špendlíky. Tehdy jsem poprvé pochopila, jaké to je se na svět podívat z jiné strany.

„Skvělé, že se můžete sebrat a odletět na jiný svět“ opakoval Čidži. „Že, Ember? Podívej, jaká je tu vousatý barevný ráček, Ember!“

Bylo oslňující karmínské poledne, bezstarostné léto a my se vypravili mimo oblast usedlosti, kde nám zakazovali narušovat idylku čerstvě střižených keříků, abychom mohli posedět na divokém břehu. Jezero se skládalo z několika velkých nepravidelných vodních ploch na způsob necek. Zcela z mramoru, granitu a jiných polodrahokamů. Okraje vyčnívaly nad povrchem. Z vrchu jezero připomínalo paletu akvarelových barev. Na vodních plochách, kde mramor vyčníval vysoko a nenechal vlévat jednu do druhé, se dokonce nacházel dokonce osobitý odstín vody i vlastní flora a fauna. Široké necky z larimaru, kde Čidži chytal barevné ráčky, byly posypány barevnými oblázky, po kterých se brodili ráčci. Chtěla jsem si je vzít domů, ale přece jen mi už není devět. Když jsem seděla na okraji, jako by omylem jsem se jich dotýkala prsty na nohou a přisouvala je k bratrovi. Na mých kolenou ležely kytky, přesněji bílé ďáblíky.

„Proč jsi vyhodila růže?“ zeptal se Čidži.

„Nevyhodila, ale odložila. Růže a ďáblíky spolu nemohou být v jednom buketu. Růže totiž vše zkazí.“

„Jak to? Však jsou tak krásné.“

„No jo, krásné… Ale ďáblíky vydrží celou věčnost, zatímco růže brzy uvadnou.“

„Proč sis je potom vlastně nařezala?“

To byla dobrá otázka.

„Už se ti nestýská po Zlaye? Devítiletý Čidži uměl rychle změnit téma.

„Stýská. Už tak nemáme spojení s Urjui, jen tátův služební kanál. Někdy si chci prostě jen pokecat s kamarádkou.“

„Můžeš si pokecat se mnou.“

„To není ono.“

„Ano, však ona se stejně vdala“ Čidži se nafouknul. „Teď si nemůže pokecat s cizími lidmi.“

Po svatbě jen zřídka pavoukolidé opouštěli mužovo teritorium, kde vládl svým diastimagem a kde žila nová rodina. Všechny dřívější známosti se nazývaly „cizími“, odváděly totiž ženu od rodinného krbu. Ne, vnější vztahy nebyly zakazovány, ale ani schvalovány. Muži odjížděli pracovat do města v seriózních a moderních profesích, které byly dokonce ženám zakazovány jen studovat. Našemu teritoriu šéfoval táta. Witmas Lau.

„Víš, jak to tu chodí?“ Bratr odvrátil mou pozornost od myšlenek na Urjui. „Lidé z Karminu vůbec nejsou tak přátelští, jako my. Je to s nimi strašné. Když se nemůžeš dočkat si postěžovat, nebo si pokecat, náhodně vytočí číslo v linkomu a posílají zprávu. Jako do deníčku. Jenomže tenhle deníček ti jakoby odpovídá.“

„Co?“ odpovídá, „Čidži?“ Rozesmála jsem se při pomyšlení nad takovými blbostmi. „Ty jsi kdo, jdi k čertu.“?

„Nemůže se říkat „jdi k čertu. Ne, tady si už zvykli. Prostě mlčí, pokud s někým nechtějí hovořit.“

„Co když na to přijdou a zmlátí tě?“

„No, Arlos to udělal už stokrát!“

Rošťák Arlos byl nový známý Čidžiho, syn kuchařky. On i jeho matka stáli po pas ve vodě v nádrži z bílého mramoru opření o stěnu chapadly. Karmínci jsou něčím podobní na suchozemské vodní víly, líbili se mi, ačkoliv se od nás lišili vzhledem. Měli urostlé, členité trupy s načervenalou kůží. Dlouhý překrásný krk s hrdým postavením hlavy. Protáhlý obličej s velkými rysy. Velké šikmé oči, lesknoucí se jakoby vyleštěné klenotníky. Ruce a nohy Karmínci zpravidla neměli. Zato jim z pod žeber vylézaly desítky tykadel. Jasně, ještě vlasy! Nádherné rudé tkaničky z živé kroucené kůže padaly pod pas. Vlasy byly citlivé od kořínků po samé konečky a sloužily ke hmatu. Pavoukolidé a Karmínci našli společný jazyk již před mnoha lety. Nicméně o jejich kultuře jsem toho zatím mnoho neznala.

Matka Karmínka dostávala ze dna hranaté osmistěny, dvanáctistěny a různé další… vejce barevných ráčků. Osušovala je zástěrou a třídila bůh ví jakým způsobem do různých košíků. Samice ráčků plavaly vedle sebe a pokoušely se kousnout Arlosa. U jezera bylo vedro, tiše a

ospale. Pletla jsem si copánek a užívala si zářivé odlesky na kolenou. Světlo se linulo z čistého nebe a vlnky na vodě žonglovaly s odlesky, které na nás vrhaly miliardy slunečních prasátek.

S Čidžim jsme propásli moment, kdy se odlesk stal duhovým. V dáli zaskřehotali ráčci a Karmínci zvedli hlavy. Nad jezero se snesl vodní opar a duha začala být jasnější. Při pohledu na tenhle úkaz jsem napočítala v husté mlze ne jednu, ale pět, šest… tak mnoho duh? Paprsky prorážely páru a rozprostíraly se v ní jako v obrovském krystalu. Bylo to krásné a zároveň znepokojující, protože ráčkové čím dál hlasitěji vydávali zvuky a ježili vousky. Na Karmíně déšť nebyl výjimkou. Nicméně když jsem zahlédla, že Arlos a jeho matka strnuli v nádrži, začala jsem se obávat. Foukal silný vítr, a po vlnách tancovaly kapky. Ráčkové se najednou dali do pohybu po stěnách z jedné nádrže do druhé, aniž by mysleli na vejce a pány, utíkali pryč. Oni snad nikdy neviděli déšť? Všichni se instinktivně podívali na nebe, ale žádné mraky tam nebyly. Vůbec žádné. Jen déšť pokračoval bubnovat o košíky Karmínců a kapky jen těžkly. Vylezla jsem na larimarový okraj a dala ruku pod…

„To není déšť. Čidži, prší obráceně!“

V tom zakřičeli ze zahrady:

„Ezerové! Zachraň se, kdo můžeš!“

Aniž bych věděla, kdo to je, vzala jsem bratra za rukáv a vytáhla ho z vody.

„Na břeh! Do úkrytu!“ hnali nás zezadu.

Karmínci pádili kolem nás, a přitom ztráceli vejce ráčků z košíků i samotné košíky a já sklouzla po okraji z mramoru a spadla do vody. Jakmile jsem se vynořila, spatřila jsem na jezeře něco, co rozhodně nevypadalo jako déšť. Do nebe proudil vodopád. Srážel vás k zemi a topil, aniž by vás nechal si to uvědomit. Tehdy jsem se proměnila. Trup narostl a byl velký tři metry, byl černý a těžký. Očima vdovy jsem viděla dál a na osmi nohu jsem zpevnila postoj. Čidži ještě nelínal a neuměl se proměňovat, cachtal se v neckách. Byl úplně zmatený a zalknul se, když jsem si ho hodila na záda. Mimochodem, není to už úplný prcek. Černé tlapy klouzaly a drápaly se po kamenech. Bratra to chtělo spláchnout z mých zad, ale snažil se chytnout za cokoliv: za klepítka, za nohy, za mé oči! Ze zvyku jsem se dvakrát otočila jako člověk na cestě ke břehu a tehdy nás nabrala vlna a odhodila zpět. Dlážděné příbřežní cesty již byly tak blízko, jakmile nás jezero vytáhlo nahoru. Proud vody, který nasávalo nebe, dosáhl takové síly, že spolu s ním odletěli ráčkové, oblázky ze dna, barevné rybky, vodní rostliny, a i my s Čidžim.

Ze strachu jsem se opět proměnila v člověka, do obličeje mi šlehnul galon vody a rybí ocas mi vlepil facku. Ztratila jsem bratra. Málem mě bolest přivedla do bezvědomí, ale někdo mi přiskočil na pomoc. Dlouhé chlupaté tlapky mě obejmuly a vylovily Čidžiho z vodní pasti na břeh. To táta nás nenechal odletět. Zrcadlový pavouk.

„Rychle! Rychle do domu!“ jeho hlas zbarvila klepítka

Písek na břehu byl ještě horký a nestabilní, rozjížděly se v něm nohy. K domu na kopci, prudce nahoru, vedly staré schody, pod kterými tekl potok. Když voda vystřelila do nebe, potok rozbil zchátralé schody. Táta spěchal oklikou a šplhal na osmi nohou přímo na kopec a já se vrhla na rozbité schodiště. Neměla jsem již sílu se proměnit. Za námi si jezero postavilo hlavu. Nebe se zatahovalo jako při zatmění. Táta nesl Čidžiho na zádech. Bratr neprojevoval známky života.

Z domu vyběhla ekonomka s papíry a jakýmisi hadry v klepítkách.

„Paní Ember, máma vás hledala! Witmasi! Hmyz! Udělejte si zásoby vody a vezměte si bandasky z ruženitu a utíkejte do pouště!“ Normálně s námi mluvila jazykem pavoukolidí, oktavirským s takovým směšným přízvukem, ale zato plynule. Nyní jsem slyšela skrze slovo její rozrušený a zakuckaný karmínský jazyk.

Otec se proměnil a pomáhal Čidžimu odkašlávat vodu. Bratr se pozvracel a začal plakat. Prochladla jsem na verandě, když jsem přemýšlela, jak to, že je živý… dokud nepřiběhla máma a neposlala mě domů.

„Ember, jsi celá?“

„Ano jsem. Je tam něco… strašného… Kdo to jsou Ezerové?“

„Podívej se po našich batozích, potom jdi do sklepa a vezmi lékárničku.“

„A co vše mám vzít?“

„Od všeho trochu, hlavně si pohni, Ember, honem!“

Za tři vteřiny vyrazila od verandy k otci a bratrovi.

„Sněhovou pusinku!“ Zakřičel táta. „Nezapomeň sněhovou pusinku!“

Jakou pusinku, to se už opravdu zbláznili? V předsíni se vznesla karafa, v obýváku lustry naplnily sklenice a víno se vylilo na strop. Já mezitím zalezla do sklepa. Tam jsme měli celý labyrint otlučených červených ocelových chodeb, kde se podél stěn táhly nekonečné regály.

Táta nám zakazoval tam jen nahlédnout. Vše, co jsem o téhle části domu věděla, je kde najít vypínač. Zmáčknu, ale světlo se nerozsvítilo.

Dobrá tedy, takže batohy.

Sušily se v podkroví. Na cestě zpět z druhého patra jsem se zamotala do mokrých sukní, tkaniček a popruhů batohů a seskočila jsem z podkrovních schodů.

„Mami! Mami! Ve sklepě nefunguje světlo!“

V reakci na křik mi starý karmínský zahradník dal do rukou hrst blýskavek. Byly kluzké a odporné. Dříve jsem se jich štítila.

„Světlo již fungovat nebude“ řekl. „Přehrada elektrárny se protrhla!“

„Aha.“

„Ruženit hledej, takový rudý kov, který nenechá vodu odletět.“

„Dobře“

Vzala jsem sukně, batohy a vrátila se do sklepa. Blýskavka sebou plácla na stěnu. Regály osvítilo tlumené modré světlo. Normálně jsme tu jedli, pili, procházeli se. O válce nemluvili a nepřipravovali se. To jsem si ale jen myslela. Poličky ve sklepě se ukázaly býti zaplněné nádobami s nakládanými cvrčky, plastovými sáčky se sušenými sarančaty a sépiemi, krabičky moučných červů a cívky s namotanými vlákny. Dole stály nádoby a lahve s vodou omotané oranžovým drátem. Drát byl z ruženitu, domyslela jsem si, jinak by láhve už dávno vyletěly k nebi. Pod nízkým stropem ležely šustící krabice zamotané v pavučině. Po krátkém přemýšlení jsem je vzala dolů. Byly tam jednorázové filtry „sněhová pusinka-42“. Takže takhle to je… Převlékla jsem se do teplákové soupravy a naházela jsem do batohu každé balení z každé sekce přesně po čtyřech na každého z Rodiny. Ještě jsem utěsnila termosky z ruženitu ventilem. Naházel jsem na sebe naplněné batohy a vylezla ze sklepa.

Venku už uháněla máma s lékárničkou v jedné ruce a s našimi dokumenty v ruce druhé. Všechno házela do cestovní tašky, zatímco Čidži posmrkával a oblékal se do suchého. Bylo dobré, že se bratr v ten moment dokázal postarat sám o sebe. Celkem dobře se s tím vypořádával.

Táta se hádal s premiérkou Urjui, Žanabel. Za zády jí říkali tučná ropucha. Zelený hologram se rozprostřel přes polovinu místnosti a byl mírně hranatý na bocích, protože holo-objektiv

volajícího nemohl pojmout špeky Žanabel. Aby ji objektiv mohl celou zabrat, musela by od něj stát kilometr daleko.

„Ne, Laui! Ne, nemůžeme vám poslat tartaridu. Mám tu jen dvě kosmické lodě a jedna již evakuuje ženy a děti. Jste příliš daleko od základny. Nepřátelé vyslali špionské volanery do měst! Nějak si poraďte."

„Ale já mám speciální status" hádal se otec. „Jestli nás dopadnou, jsme v háji!"

„Uklidněte se, Witmasi. Útoku velí maršál Hoks, Ezerové pod jejím velením spíše srovnají vše se zemí, než že by hledali jednoho živého pavoukočlověka. Za řekou se nachází náš výzkumný bunkr. Tam tomu velí vojáci, kteří vás tam ukryjí. Pospěšte si, za pár hodin budou ucpané dálnice!"

„Sama maršál přišla? Proč špioni? Co hledají?"

„To, co obvykle! Jen co tihle parchanti zaplní věznice, hned se odeberou k sobě. Ledová sféra roste. Klidně se vrátíte na Urjui."

Ještě něco říkala a za oknem se náhle objevil karmínský bitevník skvilla.

Jakási trubka s vousy. Na nebi se vířily hrozivé mraky nad usedlostí, která ještě ráno byla jezerem. Bitevník letěl střemhlav z jednoho popelavého mraku do druhého, jako by se snažil před něčím neznámým zachránit, když v tom se nebe rozzářilo. Výbuch! Okno se zatřáslo a prasklo, a namísto skvilly dolů přiletěla ohnivá koule. Byla podobná meteoru, na který se čeká, abychom si mohli vyslovit přání. Koule přestala hořet a ztratila se z dohledu, ale za sekundu něco silně udeřilo na dno jezera. Kousky mramoru a granitu smíchány se spodní drtí a vodními řasami letěly do vzduchu a my jako na povel zároveň spadli na zem. Když jsem se zvedla a odvážila se podívat z okna, místo jezera z polodrahokamů jsem viděla pouze velkou jámu a temný prach usedající všude kolem.

„To byla raketa?" zašeptala jsem „Tam… co spadlo do jezera."

„Ne, to je… skvilla" odpověděl táta. „Ezerové ničí vše, co vzlétne.

„Ničí?"

„Ano, gravitačními děly. Proto nám Žanabel odmítla evakuaci."

Jen co vše utichlo, táta odběhl do garáže nakládat věci do peskaru. Naše přípravy nabraly hysterického obratu. Čidži se hnal do pokoje pro konzoli, ale máma ho vzala za ucho a pleskla

ho po tvářích. Potichu jsem si začala navlékat pléd na legíny. Ženským pavoukolidem bylo zakázáno se na veřejnosti ukazovat v takové uvolněnosti. Však je válka ne? Tak už utíkáme?

„K čemu nám bude zlato?“ vykřikla máma, když zahlédla krabičku v batohu „Nebo to přece jenom vezmi, jen to nacpi někam hlouběji, ať nám to neukradnou.“

Bratrovi se podařilo vybojovat konzoli a již za několik minut přestal mumlat a rozhlížel se po okolí společně se mnou. Táta zkontroloval, co jsem sbalila, pochválil mě, ale ještě dodal „pusinky“. Zavazadlový prostor jsme museli omotat třemi vrstvami pavučiny, protože praskal kvůli velkému množství věcí. Je dobře, že se mi můj šatník vlezl do krabičky velikosti pouzdra na brýle. Byly to vyměnitelné čipy-vestuly pro obratle. Dospělí pavoukolidé, kteří se už mohli přeměňovat na pavouky, zachycovaly vestuly k trnovým výběžkům a v potřebný čas svinovali a rozvinovali oblečení ze speciální tkaniny zvanou nanolbuminové hedvábí, aby nezůstali nazí po tom, co se promění zpátky na člověka.

Upíři, lidojedi a tyčinka s moučnými červy

Vyjížděli jsme z prázdného dvora, kde kuchařka v tuto dobu obyčejně čistila larvy švábů k večeři. Všichni sluhové samozřejmě utekli. Vítr dosáhl nebývalé síly. Trhal fialová, černá, modrá mračna. Byla to voda ze všech otevřených pramenů, která se shromažďovala a vířila se nad údolím. Blesky se blýskaly, hromy se ozývaly, ale déšť nikde. Pouze občasné sloupy řek a rybníků se snažili dostat k nebi. Z příkopů a škarp. Na výzvu nepřátele. V šedém parném oparu, který začal kapat do peskaru, se začalo velmi těžce dýchat. Kvůli velkému dusnu a napětí jsme byli celí mokří.

Na větrném Karmíně se skoro nenacházely rovné silnice. Nacházely se tam duny z kluzkých barevných oblázků, tudíž dláždit je, bylo zkrátka nevýhodné. Dnes to může být cesta, avšak zítra se z cesty může stát hora štěrku nebo rybník. Místo toho Karmínci pokládali koleje s pomocí dundozérů. Bylo to sice dočasné, ale zato rychlé. Na našem kolejišti bylo, jako naschvál, mnoho brázd a náš vůz se otřásal. Opustit předměstí nám zabralo nějaký čas. Uvízli jsme v zácpě plné stejných aut, jako máme my. Aut s pásy, které byly vyztužené tenkým vzduchovým polštářem. Začalo se stmívat a chtivé nebe si vzalo celé moře.

„Kdo to jsou ti Ezerové?“ otravně jsem se ptala táty, když jsem sledovala měšťany, jak cupitají nahoru po dunách. „Že jsou to hmyzáci?“

Bratr se podíval do kufru na klec se sarančaty.

„Jsou to ektomorfové.“ Opatrně začal táta. „Mylně si všichni myslí, že jsou nám Ezerové podobní, jen…

„Jen my se měníme v pavouky, a oni ve hm, a oni na hmyz“

„Ne tak úplně. My jsme lidé, kteří se dokáží proměnit v pavouky. Oni jsou však hmyz, který se dokáže proměnit v lidi.“

„Vždyť je to to samé!“ Vykřiknul Čidži.

Já to ale pochopila.

„Proč na nás Ezerové zaútočili?“ Karmínci jsou mírumilovný národ. Vcelku chudý. Oni jen potřebují tu vodu?“

„Odvracíš moji pozornost od řízení, Ember.“ Rozzlobil se táta. V tu dobu jsme stáli, jako zakopaní do země. „Ze slov Žanabel jsem pochopil, že tu nejsou poprvé. Před sto lety jejich planetu zničili. Zbylí Ezerové uprchly do pásu obrovských asteroidů někde na okraji vesmíru. Možná tam trpí nedostatkem vody, nebo jiných dalších… zdrojů.

„Takže si jen vezmou vodu, odletí, a my se budeme moct vrátit na Urjui?“

Otec neurčitě pokrčil rameny. Máma se otočila a zašklebila, když pokývla hlavou s tichou prosbou, ať o tom nemluvím před Čidžim.

„Dítě, všechny dotazy až v úkrytu, jasný?“

Opřela jsem se do vlhké sedačky a ztichla. Děkuji ti, tati! Moje fantazie nepatřila k těm nejbarevnějším ani v časech míru. Navíc z oklik rodičů se mi stáhl žaludek. Táta nechtěl Čidžiho vyděsit, ale já na tom byla ještě hůř. Co ti okupanti chtějí? Dělají experimenty? Verbují armádu mrtvol? Vysávají mozky? Zácpa se konečně začala hýbat a sarančata v klecích zuřila z otřesů.

„Hmyz vyženeme!“ Zlobil se bratr. „Jsme silnější, že jo mami? Pavouci přece jedí hmyz a ne naopak, že jo tati?“

„Ano, Čidži.“

Ale tohle byl nejspíše jiný hmyz. Nebyli to ti cvrčci a kobylky o velikosti kuřat na farmách pavoukolidí. Jestli si pletli Ezery s námi, tak ti, kteří se proměňují, musí mít dva metry na délku!

Takové kobylky by mi lehce ukously hlavu. Zácpa opět ucpala cestu. Táta pustil volant a šel dopředu zjistit, proč se nehýbeme.

„Karmínci vpředu nechávají auta a utíkají do pouště!“ oznámil táta skleslým hlasem.

„Jen tak, bez věcí?“

„Říkají, že na výjezdu se třese země. Nějaká vibrace… Jsou vyděše…

Země se otřásla i pod námi. Vepředu zaburácelo něčí auto. Převrátilo se, otočilo na bok a cestující s taškami se vyřítili. Ze země začal proudit rezavý vodopád.

„Ember, ven!“ zakřičel táta a otevřel dveře.

Několik metrů od nás vyletěl do vzduchu peskar a dopadl do příkopu. Na místě, kde ještě před malou chvílí stál, proudil do nebe vodopád špinavé vody. Byla to kanalizace, která odpovídala na volání mračen. Oblázky dopadaly do peskarů, ze kterých vyskakovali poslední odvážlivci. Nechávali za sebou své věci a utíkali za duny do pouště. Voda nyní byla velmi nebezpečná.

Když kousek kanalizační trubky vystřelil zespodu do peskaru, všichni čtyři jsme zalezli do příkopu. Tašky omotané pavučinou vyletěly z kufru na silnici a nás polila splašková voda. Začalo to tu smrdět. Byli jsme od hlavy k patě od splašků. Poté jsme vykoukli z příkopu a uviděli podél cesty, kudy vedla kanalizace blízko u povrchu, jak velká síla vysávala špinavou vodu přímo ze země. Duny pohltil zvuk chapadel. Zdá se, že několik kilometrů dopředu nezůstal ani jediný Karmínec. Všichni utekli, aniž by si vzali to nejdůležitější. Táta vylezl jako první.

„Měli bychom jít za nimi.“

„Ne, Witmasi!“ polekala se máma. „Co budeme dělat s dětmi v poušti?

„Místní nám pomohou, umí přežívat v dunách.“

„Ne, ne. Potřebujeme se dostat k bunkru! Skoro všechna naše voda uletěla, podívej se!“

„Dobře! Vemte si batohy!“ Zavelel táta, když se splašky pomalinku přestávaly vylévat z trubek. Kanalizace začínala být prázdná.

Rodiče se proměnili ve stejný moment. Zrcadlový pavouk a nefila. Máma přinesla rozbitou klec.

„Ember, taky si pospěš. Poneseš saranče.“

Také jsem se proměnila. Čidži šplhal na mámu a táta vzal batohy. Příkopem jsme běželi podél zácpy. Kvůli mlze jsme byli schopni vidět pouze na sto metrů. O hodinu později cesta plná opuštěných peskarů narazila na vodní stěnu. Řeka nekonečně proudila směrem nahoru. U mostu byl takový hluk, který překřičel proudění potoka. Proměnili jsme se na lidi a šli blíže, abychom zjistili, o co se jedná.

S mostem se dělo něco neuvěřitelného. Řeka házela s podpěrami ze strany na stranu, železniční spodek se kymácel a zdvihal a oblouky se třásly. Odtud vozy padaly dolů a hned zase nahoru, když je s sebou brala voda. Karmínci běželi zpět na břeh, ale vzala je řeka a unesla nahoru do mračen. V tomto chaosu se tátovi nějakým zázrakem podařilo vypátrat hlídače.

„Na co čekáte?“ Karmínec s oranžovou kůží zatřásl lucernou. „Ezerové berou otroky a my tu stojíme připraveni! Jako na podnose pro hmyz. Není tu co dělat, běžte do pouště! Honem!“

„Umíráme ve vaší poušti“ namítl táta. „Potřebujeme se dostat do bunkru, má být někde za řekou.“

„Řeka za chvíli nebude. Pouze zde není možně řeku přejít. Vidíš, jak to rozdrtilo most. Břehy jsou strmé. Musíte jít přes Rudý brod, tam lze přejít pozvolně.

„Kde to je?“

Hlídač prohrabal hromadu chapadel a vytáhl rozbitý vysílač. Na rozmazaném hologramu byla řeka i naše jezero označeny modrou barvou, protože linkomm nevěděl, že začala válka.

„Tady, jděte proti proudu a po dunách, zabere to necelý den cesty. Poté to přejděte a jděte zpět podél břehu. Máte Sindikom?“

„Sindikom?“

„No přece zdejší spojení. Ne skrz vesmír, ale povrchové rádio. Počítej s tím, že žádné družice už nejsou. Jak chcete hledat své přátele? Takové věci se nám ani tobě nehodí.“

Rodiče si vyměnili pohledy a Karmínec zkřivil pusu. Nechtěl se totiž párat s cizinci před zraky hmyzu.

„Kde můžeme získat sindikom?“ Doptával se táta

„To nevím…“ Hlídač si poškrábal záda tykadlem.

„Dobře zaplatíme, pracuji na velvyslanectví.“

Karmínec zavolal z davu nějakého známého, který nebyl nejhezčího vzhledu. Z jejich uspěchané hádky jsem pochopila pouze to, že se šejdíř zdráhal přistoupit na dohodu. Nakonec řekl „počkejte“ a odešel zpět do davu.

„Sindikom je nyní vzácný, protože mnoho harampádí se ztratilo na cestě sem. Válka tu dlouho nebyla, proto si lidé neschovávají stará rádia.“ Karmínec se opět poškrábal, když zvedal cenu. „Nicméně šejdíř to slíbil, to znamená, že to sežene. Nachystejte si, čím budete platit.“

Řekl otroci? Hmyzáci brali i zajatce, nejen vodu. Máma vzala tátův kufr.

„Peníze?“ Zakřičel na ni hlídač. „Kam s vašimi arachmy a šerlingy?“

„No…“

„Jídlo na cestu máte? Lékárničku nebo vodu?“

„Nemůžeme vám dát jídlo a vodu!“ Dohadoval se táta. „Máme malé dítě! Máme zlato, rodinné klenoty. Ember, ukaž jim to.“

Podala jsem krabičku tátovi. Karmínec si ihned vyřezávanou krabičku přisvojil a pohlédl dovnitř a zároveň se skrýval svou hřívou z oranžových chlupů před zvědavýma očima.

„Dobrá.“

Vrátil se a podal mému otci dva přístroje, které vypadaly jako staré vysílačky.

„V jednom je málo baterky.“ Řekl s nejsilnějším přízvukem. „A v druhém je skoro polovina. Na dva dny to vystačí.“

Karmínci se ztratili v davu i s naším zlatem. Boda pořád letěla vzhůru k nebi. Někdo se pokusil naplnit si bandasku. Přehnul se přes zábradlí na nábřeží, ale proud ho vyzvedl i s bandaskou, popadl ho a hodil do proudu. V nebi nešťastníka čekala strašná smrt. Tímto způsobem se již nikdo nepokoušel získat vodu. Za stěnou, kterou ovinula vodnatá řeka, bylo slyšet hromobití, výbuchy, nebo výstřely.

„Říkal, že nám to vystačí jen na dva dny?“ S obavami se znovu zeptala máma.

„To je v pohodě, víc nepotřebujeme.“

Tátovo povzbuzení mělo takový tón, že mi bylo jasné, že buď dojdeme k naším přátelům, nebo zemřeme v poušti. Vysílačky jsou na onom světě nepotřebné. Bratr nesměle poprosil o jídlo a máma mu podala tyčinku se slisovanými červy. Pohybovali jsme se na dvaceti čtyřech tlapkách

na dunách podél břehu. Večerní tma se bez městských světel objevila mrknutím oka. Kvůli mrakům nebylo možné vidět noční gigantické rudé slunce Plamin, ani jiné hvězdy. Koryto se vyprázdnilo a my byli bez orientačního bodu šumění vody a báli jsme se ztratit břeh. Čidži držel na máminých zádech sklenici s blýskavkami, které nám svítily pár metrů před nás. Avšak jejich světlo bylo nedostatečné k tomu, abychom rozeznali náš směr. Táta klopýtnul a vzdychnul.

„Přenocujem tady."

Máma omotala sebe a Čidžiho pavučinou. Vytvořila vzdušný, ale teplý zámotek.

Nifily jsou proslulé hladkým a uceleným pletením vláken. Ne nadarmo chválili mámino hedvábí široko daleko. Moje pavučina byla hrozná. Trhala se, zamotávala, místy tvořila chomáč a někde se propadávala. Byly na ní díry, které propouštěly průvan a písek.

„Nehýbej se, upletu ti to." unaveně se usmála máma.

„Ne, udělám to sama." Nemohla jsem se už chovat jako dítě." Poslouchejte, Čidži spí. Povězte mi o Ezerech. Tati.

„Už jsem o nich řekl dost v peska…"

„Tati!"

„Tiše!"

„Nejsem přecitlivělá ani dementní. Hlídač řekl, že si hmyzáci berou rukojmí. To znamená, že potřebují víc než jen vodu?"

„Vodu právě ani nepotřebují." Táta hledal slova. „Je to jen takové mučení. Voda zůstane v nebi, dokud si Karmínci nenechají vysát tolik krve, kolik budou Ezerové chtít."

„Cože, krve. Jakože… jim se líbí zabíjet"

„Ne. Nebo jako, samozřejmě ano. Ale já myslel reálnou krev. Krev Karmínců, naše, moje nebo tvoje."

Máma nás přerušila, protože jsem byla z tátových slov rozrušená a měla otupělý výraz v obličeji.

„Ember, víš, proč ta sarančata v kleci už nejsou kuřata? A proč jsou naše imaga obrovské. Učíte se to ve škole, jen si vzpomeň.

„Sarančata mají nedokonalý krevní systém. Červené krvinky pavoukolidí zase při přeměně přenáší krev do imaga. A také máme chitin napuštěný silikonem, ale hmyz ho má příliš křehký. Ještě máme endoskelet, ale sarančata…“

„Ano správně, akorát Ezerům se také, bohužel, vyvinul endoskelet. Ale ani jedna mucha nemůže příliš moc vyrůst. Prostě se udusí. Nemohou se odnikud brát červené krvinky. Však jak říkal táta. V podstatě jsou to hmyzáci, a ne lidé.“

„Takže Ezerové jsou taková malá věc?“ Pohlédla jsem na klec.

„Ne, Ember.“ Řekl táta.“ „Přesně takoví, jako jsme já a ty. Možná i vyšší, podle těch pár, co jsem viděl. Nutí zajatce těžce pracovat. Berou jim krev, která je bohatá na červené krvinky. Občas se živí jedním otrokem několik měsíců nebo let, záleží, jak se bude dařit majiteli.

„Odkud toho tolik víš?“

„Diplomaté se musí učit o cizích světech. Ezerové jsou dlouho známí jako únosci a krvežízniví chirurgové. Dříve pronásledovali osamocené vesmírné lodě našich kolonistů, kvůli tomu zmizel můj dědeček. Poté vtrhli Ezerové na Urjui. Tehdy jsem byl ještě malý. Útok se podařilo odrazit do dvou dnů. Vyznání našich diastimagů odehnalo Ezery a jaderná dělá jim spálila ocasy na rozloučenou. Tohle napadení nebylo považováno za nikterak významné, dokonce ho nezačlenili ani do školních osnov. Vždy jsem ale miloval historii… historii přišer. V imérských kronikách byly napsány o Ezerech celé traktáty.

I kvůli tomu si táta vybral práci s mimozemšťany. Zachvěla jsem se v děravém zámotku.

„To je… děsivé. Čidži má pravdu, vždyť přece my jíme je. Hmyz je naše potrava.

„My jíme je. Ezerové se neštítí masa nemocných, slabých zajatců. Neposlušných. Mali...

Máma po něm hodila kamínkem

„Dost, to stačí, Witmasi!“ Ember, honem běž spát.

Byla jsem tak unavená, že jsem ani nedopletla svoji postýlku. Svalila jsem se vedle táty na kamínky. Nikdy jsem nešla spát někam ven, a ještě k tomu hladová. Nikdy jsem se nebála, že z nebe přiletí bitevník, který bude smrsknutý do míčku o váze celé věže. Také jsem si nikdy nemyslela, že si pro nás přijdou reální upíři a lidojedi. Ani nevím, jak jsem usnula. Pamatuji si pouze, že mi někdo podstrčil pod záda kupu teplé pavučiny. Podařilo se mámě v tu noc zamhouřit oči?

4 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU

Zde bych chtěl shrnout své poznatky a řešení, se kterými jsem během překladu přišel a také je použil.

Před samotným překladem by se měl překladatel seznámit s textem, který bude překládat. Je zapotřebí, aby byl ze strany překladatele správně chápán děj a jednotlivé části textu, které by mohly při překladu bez předchozí zkušenosti, být problematické. Jelikož se jedná o fantasy knihu, je vhodné seznámit se s jednotlivými názvy a jmény vymyšlených objektů a tvorů. Konkrétně u tohoto díla se vyskytuje mnoho neznámých výrazů, které nemusí ani na nic odkazovat, a tudíž je nutné si zjistit, co má pod určitým názvem či jménem autorka na mysli. Odpovědi na otázky ohledně významů slov jsou volně k nalezení na internetu, kde autorka vytvořila glosář s popisem i s vizuálním zobrazením jednotlivých termínů, což se může zprvu jevit jako vhodné řešení, na druhou stranu je ale možné, že právě po přečtení glosáře se čtenáři vytratí představivost, která by ho provázela při čtení díla.

Kvůli spoustě neznámých slov a skutečnosti, že kniha nepřímo navazuje na jinou knihu autorky, překlad nebyl zcela lehkým úkolem. Rychlý a náhlý obrat děje také nepřispíval k pozvolnému překladu. Bylo občas velice náročné orientovat se v určitých větách a souvětích, která v sobě obsahovala několik smyšlených slov.

U překladu jsem dbal o co nejlepší vystihnutí děje a porozumění jednotlivých postav kvůli lepší interpretaci v mém mateřském jazyce. Také jsem se snažil vyhýbat doslovnému překladu, který často bývá problémem při překladu zejména složitějších vět.

Kvůli pohodlnějšímu a přirozenějšímu čtení jsem v práci na překladu využil mnoho překladových transformací. Tyto transformace konkrétně popisuji dále u jednotlivých případů, se kterými jsem se při překladu setkal.

V neposlední řadě jsem usiloval o to, aby měl čtenář z obsahu knihy co nejlepší pocit, a proto jsem určitá neznámá slova upravil tak, aby byla pro české publikum lépe pochopitelná.

Za nejsložitější část překladu považuji dva různé jevy. Jako první bych uvedl překlad jmen, kterým jsem se věnoval již v teoretické části práce. Nebylo úplně jednoduché u některých jmen přijít s vhodným českým ekvivalentem. Jako příklad mohu uvést překlad názvu druhu bytostí hlavních postav.: *Шчеры* jsem přeložil jako *Pavoukolidé*. Zvolil jsem tuto variantu kvůli tomu, že jsem nedokázal určit, podle čeho by se mohl název této rasy odvíjet. Zároveň věřím, že zvolený překlad bude pro české čtenáře více srozumitelný. Za druhý nejobtížnější jev považuji přítomnost dlouhých souvětí. Tato souvětí jsem musel upravit tak, aby byla pro čtenáře přívětivější. Často jsem je zkracoval a rozděloval do více vět.

4.1 Překlad názvů

V případě knihy od Natalji Marovové bylo nutné si nejdříve zjistit, o čem má název knihy vypovídat a co má čtenářům sdělovat. Jelikož název knihy v ruském jazyce podle různých zdrojů nic konkrétního nepředstavuje, bylo nezbytnou součástí procesu překladu názvu zjistit, co má název knihy označovat. Proto jsem pátral u samotné autorky, která se k této problematice otevřeně vyjádřila a popsala ji. Na ruské internetové stránce „author.today“, která se primárně věnuje knihám, Natalja Marová odpovídá na otázku týkající se právě významu názvu samotné knihy. Z její odpovědi je zřejmé, že název má představovat spojení dvou slov. Prvním slovem je „Libelo“ z řeckého „libellula“, což znamená vážka. Druhým slovem je slovo „Fobia“ z taktéž řeckého slova „fobos“, které má označovat úzkostnou poruchu, která se charakterizuje strachem z různých situací, lidí či objektů. Spojením těchto dvou slov tedy vznikl ruský název knihy „Либеллофобия“.

Z důvodu neurčitosti a cizího řeckého slova v názvu knihy je zřejmé, že pro většinu ruských čtenářů hned po prvním kontaktu s ní vzniká nepříjemnost, kdy si musí čtenáři sami hledat a zjišťovat, co v řečtině znamená samotný název. Abych se čtenář tomuto problému vyhnul v případě překladu do českého jazyka, zvolil jsme stejně jako v ruském originálu slovo, které neexistuje „Vážkofobie“. Avšak na rozdíl od ruského originálu, kdy je užit latinský název pro slovo vážka, jsem toto slovo přeložil do češtiny, aby byl název pro každého čtenáře více uchopitelný. Dle mého názoru je možné, že se jedná o autorčin záměr, kdy chce nechat čtenáře v určité nevědomosti a prací s představivostí, avšak na druhou stranu si myslím, že můj překlad nijakým zásadním způsobem čtenáře neovlivní. Myslím si to proto, protože poměrně brzy čtenář zjišťuje, kdo jsou hlavní záporní hrdinové, tudíž považuji přiblížení českému čtenáři za vhodnější a přívětivější variantu.

Interpelační přístup v překladu názvu díla není vždy motivován rozdíly ve vědomí společnosti, ale také potřebou samotného překladatele nebo nakladatelství předat čtenáři větší nebo přesnější informaci (Kufnerová, 1994, s.152).

U překladu názvu první kapitoly již nevznikaly větší komplikace. Nesetkal jsem se totiž se slovy, která by byla nutná hledat a zjišťovat si jejich význam. Název by bylo možné, bez ztráty na významu, přeložit doslovně jako „Déšť prší nahoru“. Avšak i přesto, že bych význam zachoval, nezní toto slovní spojení pro český jazyk úplně přívětivě. Variant se nabízelo hned několik. Nakonec jsem ale zvolil variantu „Déšť padá k nebi“. O nebi sice v originálním názvu není ani zmínky, ale v samotném textu se často zmiňuje právě déšť, který se pohybuje, přesunuje směrem k nebi.

Název druhé kapitoly stejně jako prologu byl pro překlad nejjednodušší, jelikož jsem použil prakticky doslovný překlad, který plní podmínky ekvivalence, kdy tomuto postupu nebrání závažné jazykové ani mimojazykové důvody.

4.2 Překladové transformace

Jedná se o nejčastější operaci při překládání uměleckého textu. Tato operace obsahuje takzvanou tvořivou složku, která slouží především k optimalizaci překladu do cílového jazyka. Tato složka se nejvíce uplatňuje v básnických textech, avšak podle Kufnerové takové transformace provádí dobrý překladatel i při překládání textu prozaického (Kufnerová, 1994, s.110).

Na problematiku klasifikací překladových transformací existují, stejně jako na teorii překladu, různé pohledy a dělení ze stran lingvistů. V naší práci jsem použil dělení E. Vysloužilové, která uvádí tři základní typy transformací: Lexikální a lexikálně-sémantické, gramatické a lexikálně-gramatické (Vysloužilová, 2011, s.9).

4.3 Lexikální transformace

Toto dělení zahrnuje transkripci, transliteraci, kalkování, konkretizaci a generalizaci a modulaci. V mém překladu jsem se setkal se všemi druhy lexikálních transformací.

4.3.1 Transkripce a transliterace

Transkripce reprodukuje zvukovou podobu cizojazyčného slova tak, aby bylo znění daného slova v cílovém jazyce co nejpodobnější originálu.

Jedná se o text v písemné formě, který odráží zvukovou řeč pomocí vhodně zvolených grafémů. Výsledkem tohoto procesu je zvuková rovina (Krčmová, 2018).

Transliterace se od transkripce odlišuje tím, že podoba přepisu slova je nikoliv zvuková, ale grafická. Vysloužilová dodává, že v praxi často dochází ke směšování těchto dvou postupů. Transliterace je převedení textu z jednoho typu fonografického písma do jiného. Nejčastější se v českém prostředí vyskytuje převod cyrilice a latinky. (Krčmová, 2018).

Transkripce je v překladu využívána poměrně často, zejména kvůli hojnému zastoupení názvů kontinentů, žijících organismů, samotných postav. Mezi takové příklady se z nemalé části řadí toponyma právě v souvislosti s názvy kontinentů a různých objektů, které se vyskytují pouze v této knize.

Урьюи → Urjui

Кармин → Karmín

Руженит → ruženit

Тартарида → tartarida

Чипы-вестулы → čipy-vestuly

Mezi další takové zástupce se bezpochybně řadí antroponyma, která jsou také v textu zastoupena v nezanedbatelném množství.

Карминцы → Karmínci (obyvatelé planety Karmín)

Чиджи → Čidži

Жанабель → Žanabel

Арлос → Arlos

Jméno otce hlavní hrdinky jsem přeložil tak, že jsem ho pojmenoval cizím jménem, které připomíná slovo anglického původu, na které je český čtenář zvyklý. Například anglická slova do češtiny netranskriptujeme. Vysloužilová uvádí jako příklad slovo management – менеджмент.

Уитмас → Witmas

4.3.2 Kalkování

Označuje postup, při kterém dochází k vytvoření nového slova nebo ustáleného slovního spojení v cílovém jazyce pomocí kopírování struktury lexikální jednotky v jazyce výchozím. Při překladu se někdy může užívat kalkování, transkripce a transliterace dohromady. S kalkováním jsem se při překladu setkával v poměrně frekventovaně. Nejčastěji jsem kalkování využil při překladech přírodních jevů.

Звёздное небо → hvězdné nebe

Водная дымка →vodní opar

Прибрежные дорожки → přibřežní cesty

Пояс гигантских астероидов → pás obrovských asteroidů

Фамильные драгоценности → rodinné klenoty

4.3.3 Konkretizace

Záměna slova se širším významem ve výchozím jazyce slovem s významem užším v jazyce cílovém. Konkretizace mi při překladu pomáhala zejména v částech díla, kdy by se, podle mého mínění, mohl čtenář ztratit v ději, nebo zkrátka pro upřesnění informací. Používal jsem ji tedy hlavně v dalších větách a souvětích, u kterých takový problém potenciálně hrozil.

Он работал в посольстве → otec pracoval na velvyslanectví

Дети через пять минут находят нового → Děti si za pět minut najdou nového kamaráda

Эти цветы нельзя в один букет → Růže a ďáblíky spolu nemohou být v jednom buketu

Стеллажи осветило тусклым голубым → Regály osvítilo tlumené modré světlo

Зачем они напали → Proč na nás Ezerové zaútočili

4.3.4 Generalizace

Je pravý opak konkretizace, tudíž se jedná o záměnu slova s užším významem ve výchozím jazyce slovem se širším významem v jazyce cílovém. Generalizaci jsem často použil například v zájmenech, která jsou v ruštině na rozdíl od češtiny nutností.

Не так-то мало весит девятилетний парень → Neváží úplně málo

Сказал он → řekl

Папа спорил с главой правительства Урьюи, шчерой Жанабель → Táta se hádal s premiérkou Urjui, Žanabel.

Эзеры пустили шпионские воланеры по городам! → Nepřátelé vyslaly špionské volanery do měst!

Они говорят, на выезде земля дрожит → Říkají, že na výjezdu se třese země

4.3.5 Modulace

Dá se jednoduše definovat jako obměňování, odstiňování, změna hlediska. Nejčastěji se jedná o záměnu slova výchozího jazyka jednotkou cílového jazyka, kdy její význam je možno logicky

vyvodit z významu výchozí jednotky. Obvykle se jedná o vztahy příčiny a následku. Modulaci jsem často používal v ustálených konstrukcích, které jsou pro češtinu příhodné.

Знаешь, как тут делают? → Víš, jak to tu chodí?

За глаза её звали Жирная Жаба → Za zády jí říkali tučná ropucha

И совсем не богатый → V Celku chudý

Детка, все расспросы в убежище, идёт? → Dítě, všechny dotazy až v úkrytu, jasný?

Из-за тумана видимость была метров сто → Kvůli mlze jsme byli schopni vidět pouze na sto metrů

4.4 Gramatické transformace

Nejčastěji jsem se v mém překladu střetl s rozčleněním větné konstrukce a s kondenzací.

4.4.1 Rozčlenění větné konstrukce

Jedná se o syntaktické záměny větných formací na úrovni větných konstrukcí.

На Кармине дождь был не редкость, но когда я увидела, что Арлос и его мать замерли резервуаре, забеспокоилась → *Na Karméně déšť nebyl výjimkou. Nicméně když jsem zahlédla, že Arlos a jeho matka strnuli v nádrži, začala jsem se obávat.*

4.4.2 Spojení několika konstrukcí v celek

На ней Кармин занял самую середину, а Урьюи вовсе не была отмечена. Даже под булавками → *Karmín na ní představovl střed a Urjui nebyl vůbec označen, dokonce ani pod špendlíky.*

4.4.3 Syntaktické kondenzace

Přechodníky se v ruském jazyce, na rozdíl od jazyka českého, objevují poměrně často. I přesto, že v českém jazyce přechodníky existují, bylo by vzhledem k jejich frekventovanosti v textech nevhodné je užívat ve většině překladů.

V mojí práci jsem si s přechodníky poradil většinou tím způsobem, že jsem místo nich použil celou větu, ať už hlavní, nebo vedlejší. Také jsem využil variantu předložkové substantivní konstrukce. U tohoto případu jsem přechodník přeložil právě pomocí předložkové substantivní konstrukce

Я рассмеялась, представляя эти дурачества → Rozesmála jsem se při pomyšlení nad takovými blbostmi

Карминцы неслись мимо, теряя яйца бриветок из корзин и сами корзины → Karminci pádili kolem, a přitom ztráceli vejce brivetek z košíků i také samotné košíky

Все сбежали, не захватив даже самово необходимого → Všichni utekli, aniž by si vzali to nejdůležitější

Штурмовик пикировал из одного сизого облака в другое, будто спасаясь от кого-то невидимого, когда в небе сверкнуло → Bitevník letěl střemhlav z jednoho popelavého mraku do druhého, jako by se snažil před něčím neznámým zachránit, když v tom se nebe rozzářilo

4.4.4 Záměny slovních tvarů

Jsou zejména záměny kategorií čísla, slovesného času, vidu a dalších kategorií. Nejčastěji jsem změnu slovního tvaru využil u sloves, která jsem překládal opačným slovesným videm z důvodu přirozenějších slovních spojení

Показаться → zdá se

Делал → Udělal

Отышут → hledali

Всё, что взлетает → Vše, co vzlétne

Урьюи вовсе не была отмечена → Urjui nebyl vůbec označen

V posledním případě jsem změnil rod slova „Urjui“, které označuje planetu. V ruském jazyce se názvy planet užívají v rodě ženském, jelikož slovo planeta je taktéž rodu ženského, od čehož se právě rod odvíjí. V češtině se planety označují různými rody (Ten Mars, Ta Země). U překladu této konkrétní planety jsem vyhodnotil, že Urjui se bude lépe užívat v rodě mužském, a proto jsem jeho rod změnil.

4.3.5 Větněčlenské záměny

jsou především záměny mezi ruštinou a češtinou v ruském neshodném přívlastku českým přívlastkem shodným a naopak.

На мраморном краю → Na okraji z mramoru

Руженитовые термосы → Termosky z ruženitu

Тараканих нимф → larvy švábů

4.3.6 Změna gramatického statusu větných konstrukcí

Jedná se o záměny například trpných konstrukcích činnými, záměna všeobecného podmětu určitými osobními konstrukcemi a další.

Дипломатам положено изучать зужие миры → Diplomaté se musí učit o cizích světech

4.3.7 Slovosledné transformace

Transformace, které zaměňují pořádek slov ve větách. Nejčastěji se překladatel může setkat s tzv. obmykáním, které se vyskytuje v rámci shodného nebo neshodného přívlastku.

Внизу стояли обмотанные рыжей проволокой баллоны и бутылки с водой → Dole stály nádoby a lahve s vodou omotané oranžovým drátem.

4.4. Lexikálně-gramatické transformace

U lexikálně-gramatických transformací jsem nejvíce používal antonymický překlad, který byl v určitých případech vhodnější variantou vzhledem na ustálenost určitých slov, nebo slovních spojení v českém jazyce.

4.4.1 Antonymický překlad

Jak napovídá z názvu, jedná se o překladatelskou transformaci, při které se slovo nebo slovní spojení přeloží do cílového jazyka v opačném významu, ale původní význam sdělení zůstane zachován.

Бросьте паниковать → uklidněte se

Умолк → přestal mumlat

И не совсем богатый → V Celku chudý

4.5 Glosář smyšlených výrazů

V této kapitole definuji a rozebírám jednotlivé překlady smyšlených slov. Tyto výrazy potřebuje čtenář pochopit, aby bez problémů mohl číst toto dílo. Jelikož se zabývám fantasy dílem, mohou se v textech objevovat výrazy, které čtenáři na první pohled nemusí nic říkat. Autorka proto zveřejnila glosář ze světa, ve kterém se příběh námi probíraného díla odehrává. Zároveň tato kapitola poslouží jako glosář smyšlených slov, která se knize vyskytují.

4.5.1 Jména ras

Шчеры: люди, способные превращаться в пауков → Pavoukolidé: lidé, kteří jsou schopni se proměnit v pavouky

Эзеры: насекомые, способные превращаться в людей. → Ezerové: hmyz, který je chopen se proměnit v lidi.

V tomto případě jsem při překladu zvolil transkripci. Nepřeložil jsem název této rasy jako u předchozího případu stejným způsobem, protože se v knize více autorka zabývá vysvětlením, co jsou Ezerové za rasu. Také mi výraz „Hmyzolidé“ nepřišel adekvátní kvůli tomu, že by mohlo docházet k nejasnostem z důvodu, že pavoukolidé jsou lidé, zatímco Hmyzolidé jsou hmyz. Musel bych proto toto slovo upravit na Lidohmyz, nebo podobný ekvivalent, který se mi nejeví, jako ten správný.

Карминцы: обитатели планеты, где развернулась война. Союзники пауков. → *Karmínci: obyvatelé planety, na které začala válka. Spojenci pavouků.*

Překlad této rasy nepředstavoval větší potíže kvůli skutečnosti, že se jedná o obyvatele planety Karmín, tudíž název Karmínci se mi zdá jako ta nejsprávnější varianta. Navíc je tato rasa v úvodu díla podrobně popsána.

4.5.2 Názvy kosmických lodí

Сквилла: планетолёт карминцев → Skvilla: kosmická loď Karmínců

Тартарида: звездолёт шчеров → Tartarida: kosmická loď pavoukolidí

Гломерида: звездолёт эзеров → Glomerida: kosmická loď Ezerů

Воланер: планетолёт езеров, из одной гломериды собирается 4 воланера → Volaner: kosmická loď Ezerů, 4 volanery sestavují jednu glomeridu

Názvy kosmických lodí jednotlivých ras jsem většinou transkriptoval a zanechal tak jejich originální název.

4.5.3 Název speciálního kovu

Руженит: металл, препятствующий воздействию гидриллия на воду. Встречается на Кармине → Ruženit: kov, zabraňující působení a vlivu vody. Vyskytuje se na Karmíně.

Při překladu kovu, který má zvláštní vlastnost, jsem také použil transkripci, a tak zanechal jeho původní znění.

4.5.4 Názvy unikátních bílkovin

Диастимин: специфический белок в крови активных диастимагов. → Diastimin: specifická bílkovina v krvi aktivních diastimagů.

Диастимаг-бумеранг: зеркалит любой причинённый ему физический вред. На теле обидчика появляются те же раны, что наносит бумерангу. → Diastimag-bumerang: zrcadlí všechna ranění, která mu jsou způsobena. Na těle útočníka se objevují stejné rány, které sám způsobil bumerangovi.

Диастимаг-аквадроу: управляет водой. → Diastimag-akvadrou: ovládá vodu

Диастимаг-суид: заставляет противника наносить вред себе самому. → Diastimag-suid: nutí protivníka ubližovat jemu samotnému.

Speciální vlastnosti, které mohou získat pavoukolidé jsem taktéž ponechal v původním znění. Sám název jednotlivé bílkoviny o sobě totiž dost vypovídá.

4.5.5 Části artefaktu

Тритеофрен: прибор для управления тремя силами природы. → Triteofren: zařízení pro ovládnutí třech sil přírody.

Куматофрен: часть Тритеофрена, управляет магнитным полем. → Kumatofren: část Triteofrenu, která ovládá magnetické pole.

Синтофрен: часть Тритеофрена, управляет ядерным синтезом. → Sintofren: část Triteofrenu, která ovládá jadernou syntézu.

Диалифрен: часть Тритеофрена, управляет ядерным распадом. → Dialifren: část Triteofrenu, která ovládá jaderný rozpad.

4.5.6 Názvy dopravních prostředků

Пескар: личный мелкий и грозовой транспорт для передвижения по блуждающим барханам. → Peskar: malý osobní a nákladní automobil určený k přepravě po bloudících písečných dunách.

Дюндозер: служебный транспорт для прокладки временных траков среди блуждающих барханов. → Dundozér: služební auto určené pro pokládání dočasných kolejí mezi bloudícími dunami písku.

4.5.7 Názvy různých tvorů

Блесклявка: люминесцентная медуза, заряжается на солнце для освещения дома. → Blýskavka: zářivá medúza, která se nabíjí ze slunečního svitu a slouží pro osvětlení domu.

Бриветка: мелкие и средние съедобные рачки радужных оттенков. → Ráček: menší a středně velcí jedlí ráčkové duhových odstínů.

U překladu duhových ráčků jsem se rozhodl pro počeštění názvu tohoto druhu živočicha, protože je v knize dostatečně vysvětlen jejich vzhled. Čtenář se tak nemusí potýkat s dalšími cizími slovy.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mojí bakalářské práce bylo vytvoření adekvátního překladu z ruštiny do češtiny části díla psaného v žánru fantasy. Druhotným cílem bylo rozšíření povědomí o autorce díla. V mojí bakalářské práci jsem se zabýval komentovaným překladem vybraných částí knihy *Libelofobia* ruské autorky Natalji Marovové, jeho analýzou a komentářem k vybraným překladatelským řešením.

Práci jsem rozdělil na dvě hlavní části, konkrétně na praktickou a teoretickou. V teoretické části jsem se pokusil definovat, jak vnímají překlad různí lingvisté a teoretici překladu. Dospěl jsem k závěru, že se všichni víceméně shodují na tom, že jde zejména o převod informace z jedno jazyka do jazyka druhého tak, aby se význam sdělení nezměnil. S touto definicí jsem se také snažil pracovat při samotném překládání díla. V Další části věnované teorii fantasy literatury a jejímu překladu jsem zjistil, že se teoretici taktéž shodují a tvrdí, že překlad fantasy literatury je jedinečný, s čímž se pojí také určitá složitost, která proces překladu takového díla doprovází. Jelikož se v takovýchto textech vyskytuje mnoho smyšlených výrazů, autor je nucen je adekvátně přeložit. Z toho vyplývá, že na rozdíl od překladu většiny ostatních žánrů, kde autor pracuje se skutečnostmi, které zná z reálného světa, u překladu fantasy musí autor místy zapojit představivost, dokonce bych si dovolil tvrdit, že si musí zahrát na samotného autora, jelikož vytváří nová slova, která cílové publikum ještě nikdy neslyšela. Je tedy velmi důležité tuto skutečnost nepodcenit.

V praktické části jsem se zabýval překladem, který jsem následně podrobil analýze. V té jsem se věnoval obtížným pasážím překladu. Jako první jsem se nejvíce zabýval překladem názvu díla. Myslím si, že si tato část zasloužila podrobný popis procesu překladu. V teoretické části jsem totiž zjistil, že název díla je v podstatě to první, co potenciální čtenář uvidí a následně zváží, jestli má o dané dílo zájem. Je tedy podle mého názoru vhodné se na tuto možná na první pohled malou část zaměřit.

Závěrem bych chtěl poukázat na to, že překlad tohoto díla mi nejvíce ztěžovala smyšlená slova, kterými jsem se před samotným překladem musel zevrubně zabývat a také dlouhá souvětí. Ta jsem musel zkracovat kvůli lepší přehlednosti. Kromě těchto skutečností se mi dílo překládalo poměrně dobře bez větších problémů. Jelikož se jednalo o mou první zkušenost s překladem fantasy díla, považuji tuto práci za velmi přínosnou.

Myslím si, že se mi podařilo splnit hlavní cíl této bakalářské práce, a to konkrétně vytvoření adekvátního překladu, který by mohl přiblížit novodobou ruskou fantasy literaturu českému čtenáři.

РЕЗЮМЕ

Темой бакалаврской работы является перевод русской книги жанра фэнтези Либеллофобия автора Натальи Мар. Главной целью нашей работы является адекватный перевод этого произведения и расширение сознания чешского читателя.

Дипломная работа состоит из двух частей - теоретической и практической.

Первая часть теоретической части посвящена самой теории перевода. Здесь я назвал несколько описаний этой темы различными лингвистами. Здесь можно заметить, что единственного мнения по этому вопросу нет. Каждый лингвист определил эту проблему совсем по-другому. Например, лингвист Куфнерова делит перевод на три группы, которые можно отдельно анализировать. Специально на перевод как результат, перевод как деятельность и перевод как средство коммуникации. По мнению Книттловей, переведенный текст должен быть таким же, как и оригинальный, но одновременно он должен соответствовать языку, на который он переведён.

В следующей части я занимаюсь вопросом названия произведения. В этой главе я также выделил разные мнения которые нашёл в литературе, которая занимается этим вопросом. Например, Никитина написала, что название произведения является одним из самых важных элементов, потому что это первый текст, который заметит потенциальный читатель. Читателю должно нравится название, потому что именно так он может решить, хочет ли он данное произведение прочитать. Итальянский лингвист Виеззи написал, что название произведения предоставляет нам информацию о культурном и временном пределах. Куфнерова наоборот написала, что с названием надо работать так же, как и с самим текстом произведения, чтобы соблюдать правила эквивалента. Из этих мнений я понял, что название произведения играет очень важную роль и мы должны заниматься этим вопрос надлежащим способом.

Поскольку я, прежде всего, занимаюсь переводом, следующую часть я посвятил именно теме спецификаций художественного перевода. По мнению Белова, художественный перевод относится к самым сложным переводам, которые вообще существуют. В отличие от научного текста, переводчик не переводит точную информацию или факт, а переводит своё личное представление, которое приобрел в ходе чтения данного произведения. Также стоит отметить, что перевод и оригинальное произведение никогда не будут одинаковыми. Дальше я разделил художественный перевод на три группы. Данное разделение вполне соответствует делению художественных текстов. В частности, проза, драма, поэзия.

В самой большей части с названием фантастическая литература дается характеристика этой темы, которой мы позже более подробно занимаемся. Здесь определяется фантастическая литература как жанр. Следующая часть занимается разделением фантастической литературы, где можно узнать о том, что есть три основные группы. Произведение, которым я занимаюсь, относится к группе фэнтези. Дальше бакалаврская работа занимается именно темой жанра фэнтези и его описанием. В следующей части я определил особенности перевода жанра фэнтези и узнал, что именно этот жанр может причинять определённые проблемы. Например, проблема перевода вещей, с которыми переводчик никогда не столкнулся, потому что они полностью смышлены. В последней части, которая посвящена фэнтези, занимаюсь теорией перевода имён в произведениях жанра фэнтези. Из-за неограниченной свободы автора, переводчик иногда должен работать со своим воображением, но при этом соблюдать определённые правила, которые нужны для того, чтобы сохранить беглость текста.

Во второй части теоретической части дипломной работы я уже занимался самим произведением. Я кратко описал само произведение и написал его краткую характеристику. Дальше я написал краткое содержание сюжета, в котором я старался объяснить суть. Поскольку автор произведения не относится к самым популярным авторам, в последней части я привел только сжатую информацию об авторе. Наталья Мар родилась в Ярославле. Она окончила университет по специальности общая и клиническая психология. Она стала писать произведения в 2018 году, когда также выпустила своё первое произведение. Мар пока написала около 10 книг, которые представляет и продает в интернете. Своё последнее произведение Наталья Мар написала в году 2022. Данное произведение называется Либелломания и является второй частью книги Либеллофобия, где, наверное, можно узнать конец сюжета.

В практической части дипломной работы я уже перевёл часть книги Либеллофобия на чешский язык.

В следующей части я комментирую перевод. Здесь я узнал о том, что к самым трудным выражениям, с которыми я столкнулся в ходе перевода, безусловно относятся вымышленные названия и имена предметов и существ. Я старался перевести эту часть книги так, чтобы как можно лучше отобразить сюжет на чешском языке.

В следующей главе я подробно занимался комментированием именно названий переведённых глав и названием самого произведения. Самое сложное для перевода было название книги Либеллофобия. Поскольку я не знал значение этого слова, мне пришлось искать его значение. В интернет-дискуссии, связанной с произведением, автор отвечает

именно на этот вопрос, где написано, что слово состоит из двух букв из греческого языка. Первое слово значит стрекоза и второе слово фобия. Из-за этого, я перевел эти слова на чешское буквально, чтобы чешский читатель сразу понял значение. Здесь я использовал интерполяционный подход, который описывает Куфнерова.

В следующей главе я обратил внимание на переводческие трансформации. Тут я назвал подгруппы, с которыми я встречался в ходе перевода и привел примеры, на которых эти трансформации демонстрирую. Из-за большого количества названий разных объектов, в моем переводе находится довольно много транскрипций и транслитераций. Калькирование я использовал, особенно, у переводов природных явлений. Что касается конкретизации, она в переводе также представлена. Например, у сложных предложений, где я старался точно определить ситуацию. С генерализацией я столкнулся в связи с местоимениями, потому что для русского языка местоимение является обязательством, в отличие от чешского, где можно его пропустить.

Грамматические трансформации в моем переводе также появились. Больше всего я должен был справляться с переводом деепричастий, которые, в отличие от чешского, используют на русском языке довольно часто. Я решил эту проблему, используя главное или придаточное предложение, которое лучше соответствует форме чешского языка. Также я повторно столкнулся с расчленением конструкции предложения, чтобы упростить сложные предложения для читателя.

Лексико-грамматические трансформации в моей работе появились очень редко. Я думаю, что причиной является тот факт, что в следующей главе я составил словарь, где объясняю определенные вымышленные выражения. В ходе перевода я пользовался только антонимическим переводом.

В последней части я составил словарь, в котором выписал непонятные вымышленные слова и затем их объяснил. Здесь я практически перевел описания, которые уже написал сам автор и загрузил в интернет, где можно им свободно пользоваться. Как и в случае названия произведения, так и здесь я некоторые выражения осмыслил для чешской аудитории. Например, название расы главного героя я назвал по их особенностям, чтобы было всё понятнее.

В конце бакалаврской работы я уже только составили список литературы, которую в ходе писания использовал.

В приложениях можно найти текст всех переведенных частей книги Либеллофобия.

Думаю, я достиг цели этой бакалаврской работы. Я создал адекватный перевод оригинального произведения, который мог бы помочь приблизить русскую фэнтези литературу к чешскому читателю.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ABRAMS, M.H. *A Glossary of Literary Terms*. Boston, MA:Thomson, Wadsworth, 2005. ISBN 978-1413004564.

DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. 1. vyd. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7871-0.

DHANWANI, S. Translating Fantasy in Children's Literature. *Journal of Rajasthan Association for Studies in English*. Rajasthan: Central university of Rajasthan. Roč. 12 (2016), s. 198-203. ISSN 0975-3419.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

KRČMOVÁ, Marie. Transkripce. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/TRANSKRIPCE

KUDLÁČ, K. K. Antonín. *Česká žánrová literatura (sci-fi a fantasy)*. czechlit.cz [online]. Kudláč, 2018, [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-zanrovaliteratura-sci-fi-a-fantasy/.

KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Linguistica (H & H). Jinočany: H & H, 1994. ISBN 80-85787-14-8.

LEVÝ, Jiří a Karel HAUSENBLAS. *Umění překladu*. 2., dopl. vyd. Pyramida (Panorama). Praha: Panorama, 1983.

NEFF, Ondřej a OLŠA, Jaroslav. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF, 1995. ISBN 80-85787-90-3.

OANCEA, M.I. Name Translation in Fantasy Literature and Its Impact on Reception and Selecting a Target Reader. Case study: Lord Voldemort. *Journal of Philology and Intercultural Communication*. Bucharest: Military Technical Academy Publishing House, Roč. 3 (2019), s. 26-36. ISSN 2558-8478.

Rusko-český, česko-ruský velký slovník. Brno: Lingea, 2009. ISBN 978-80-87062-65-4.

SLOVNÍK SEZNAM. Slovnik.seznam.cz [online]. Dostupné z: https://slovnik.seznam.cz/preklad/rusky

TIMMERMAN, J. *Other worlds: The Fantasy Genre*. Bowling Green: University Popular Press, 1983. ISBN 978-08-797-2241-8.

VIEZZI, M. *The Translition of Book Titles: Theoretical and Practical Aspects*: Frank & Timme, 2011. ISBN 978-3-86596-356-7.

VYSLOUŽILOVÁ, Eva a Milena MACHALOVÁ. *Cvičebnice překladu pro rusisty*. [I. díl], Politika, ekonomika. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2854-3.

VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002. ISBN 80-137-1670-1.

YABLOCHNIKOVA, V.O., Perculiarities of Fantasy Translation on J.K. Rowlings Series about Harry Potter. In: *Scientific bulletin of the international humanitarian university*. Odesa: International Humanitarian Univeristy, 2022, s. 153-156. ISSN 2409-1154.

ŽVÁČEK, Dušan. *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, ISBN 8070678143.

АЛХАСОВА, С.М. (2019). *Роль и значение практики перевода*. Известия Кабардино-Балкарского научного центра, № 5 (2019) с. 72-76.

БАЗЫЛЕВ, В.Н. (2010) *Художественный перевод*. Москва: ФЛИНТА, с. 214-218.

БЕЛОВ, А.А. (2020). *Особенности перевода жанра фантастики*. Международный научный журнал: Вестник науки, № 11 (32), с. 14-22.

ЗАКИРОВА, Н.А. (2021). *Трудности перевода художественных произведений жанра фэнтези*. Academic Research in Educational Sciences, № 2 (6), с. 1237-1242.

КИСЕЛЕВА, И.А. (2007). *Особенности перевода литературы жанра фэнтези*. Вестник санкт-петербургского университета, № 9 (1), с. 55-58.

МАНАХОВ, А.А. (2023). *Фантастика и фэнтези: стилистические различия*. Science and Education Scientific Journal, № 4 (2), с. 1279-1283.

МАР, Наталья. *Либеллофобия.* Москва: Литрес, (2020). ISBN 978-5-532-04835-5

МУХАММЕДОВА, Ф.Р. (2015). *Художественный перевод как искусство*. Гулистанский государственный университет.

НИКИТИНА, М.Ю. (2009). *Трудности перевода названий произведений художественной литературы*. Вестник Московского университета, № 4 (22), с. 94-99.

ПАСЕЧНАЯ, Л.А., ЩЕРБИНА, В.Е. (2022). *К вопросу о специфике перевода говорящих имен собственных в произведениях жанра фэнтези*. Известия ВГПУ, с. 138-142.

PŘÍLOHY

Originál překládané části knihy

Пролог. Злодей, землярка и Чпух

– Кровь смывают холодной водой.

Так бормочет старуха и вытряхивает в таз глыбы льда. В жаркой, как печь, кабине трейлера с неровных кубиков сочится вода. Эти капли!.. Их хочется собирать языком и пить, пить.

– Не вздумай эту пить, – следя за моим взглядом, грозит карминка, но размягчает морщинку на лбу. – Чистую дам посля. В землярке.

«Землярка»… это что? Это где? Я скребу заскорузлые шёлк и кружево куском льда. Да: от горячей воды кровь свернётся и оставит ржавые пятна. Смешная проблема теперь. Из другого мира, в котором остались чистые манжеты и белые воротнички. Этого мира больше нет,а в новом нет горячей воды. На лбу испарина, а пальцы щиплет от холода, и я стараюсь сосредоточиться на ощущениях, потому что обмороженные руки – самое безобидное, что мучае сейчас. Цепляюсь за боль и жжение, как марионетка за последнюю ниточку. Оборвется и упаду. Так что пусть болит.

В кабине еле-еле мерцает свет, но даже в нём видно, что кровь оттирается плохо. Алый лёд качается в розоватой воде, а я всё ещё выгляжу так, будто восстала из могилы.

– Брось тогда, – цедит старуха. – Сжечь надо, а то выследят по запаху.

– А как же… Замёрзну ведь.

– До землярки недалеко, утром дам одёжу. Умойся да пошли скорей. А то блесклявка потухнет.

Подгоняя нас, липкий ночник шевелится и моргает. Вот-вот отвалится и шлёпнется за шиворот. Зеркала в трейлере нет, но чувствую, что голова и шея у меня в крови. За почти

четыре дня она высохла и стянула виски чёрной коркой. Глядя в таз, где пенится бурая жижа, понимаю, что умываются здесь прежде, чем стирают. Новой воды теперь, конечно, не дадут. Впервые в жизни это безразлично до такой степени, что я зачёрпываю жижу и, свесив патлы над тазом, умываюсь пенистой кровью. Обмываю шрамы, такие глубокие, что кажется, от лица совсем ничего не осталось, и думаю, что старухины слова неточные. Надо бы так: "Кровь смывают холодной кровью".

Свет даёт блесклявка: люминесцентная медуза. Карминцы носят их с собой и лепят к стене где-нибудь в углу. Блесклявка, если в настроении, пускает щупальца вдоль потолка и неровно светит. Ступив на порог, старуха подцепляет медузу ногтями, отрывает от стены и прячет в платок, а платок затыкает за широкий браслет. Каморка погружается во мрак. Снаружи, за двойной дверью трейлера, холодно. За дни погони я привыкла к непогоде, но в одной шёлковой сорочке меня трясет. Мы скачем по кочкам и балансируем на скользких зыбунах, застилающих болото. Сколько это – «недалеко до землярки»? Из-за копчёного воздуха не видно ни зги. Старуха сбивает у меня с лица респиратор:

– Ведь мигает же, что фильтры забились! – ругается она. – Почистишь, вот тогда можно. А теперь только добавляет яда. Терпи. Задержи дыхание-то, осталось чуть.

Вместо ответа я киваю и кашляю. Мигать фильтр начал к вечеру первого дня скитаний, но я боюсь признаться. Хотя теперь за меня некому переживать, и старуху вряд ли заботят мои лёгкие, скорей уж глубина могилы, которую придётся копать. Пробую задержать дыхание и не могу. Для этого надо как следует набрать воздуха, а его нет – один дым и смрад. Мы всё идем, и я думаю, что значит чистить фильтры. Как? Чем? Я ещё не привыкла к новому суррогату жизни: от утра до утра. С горизонтом планирования в полдня максимум. От мысли, что завтра попросту нечем будет дышать, накатывает паника. Я забываю, что замёрзла, что голодна. Последние четыре дня одна беда исчезает

не потому, что проблема решается, а потому лишь, что появляется другая. А ту вымещает третья. Четвёртая заглушает пятую… Так и живу.

Где-то совсем близко надламывается дощатый настил. Под хриплую брань из сумрака нам наперерез валится… кто-то. Ног не счесть! Красные патлы из кручёных шнурков. Карминец. Подросток. Под мышкой у него бидоны из руженита. У одного от удара съезжает крышка, и вода со страшной силой выстреливает из бидона вверх. Старуха забывает обо мне и ругается:

– Закрывай! Закрывай, олух!

Паренёк бросает целый бидон и возится с побитым, но делает только хуже: под напором утекающей воды крышку срывает целиком, и содержимое взмывает в небо. Старуха отвешивает ему затрещину. А я провожаю взглядом их потерю. Вода сверкает в туче сажи и несётся, несётся вверх. В небе, всего в трёх километрах над планетой вертится ледяная сфера. Орудие пыток. Почти вся вода, что была на планете, теперь там. И эта, из бидона, сбегает, чтобы тоже примёрзнуть к куполу. Мы живём здесь, как внутри ёлочной игрушки.

– Да партизаны весь вечер до тудова карабкались, чтоб наковырять льда, дармоглот! – Не

унимается старуха. – Бери шнур, щипцы и чтоб к утру наполнил бидон!

Паренёк спешит убраться восвояси, по пути толкая меня в плечо.

– Из-за вас это всё, – плюет он мне на подол. И расходится уже с безопасного расстояния. – Слышь, Баушка Мац? Ведь из-за пауков же насекомые к нам прилетели, так? Из-за пауков теперь воды нет, еды нет, даже воздуха нет! Не прятали бы тут свои финтифлюхи, отдалибы по-хорошему! Но не-ет: сами сдохнут и нас прихватят. Вот я разве виноват, что вода улетела? Я?

Я не отвечаю. Баушка Мац тоже молчит и тянет меня своим путём.

– Жду не дождусь, когда насекомые и на вашей планете попляшут! – догоняют нас проклятия. – Дрянь восьмилапая!

Ещё десяток кочек – и мы ныряем в землистый рот какой-то пещеры. Затхло, душно. Жарко. Старуха шлёпает на стену блесклявку: поменьше и пожиже той, первой. Но в её скудном свете видно, как стены ходуном ходят. Так вот какая она: землярка. Живая! Дышит! Рёбра, будто рыбьи кости, тянутся вдоль каморки внутри брюха. В моих руках появляется руженитовый термос, и я опустошаю его тёплые запасы влаги до того, как карминка заканчивает фразу:

– Ты какого имаго?

– Вдова.

– Линька?

– Первая.

– Тогда хорошо, что не превратилась там, – хвалит старуха. – Силы беречь надо. А Чпух дурак.

– Он прав. Насекомым нужны шчеры, а мы прячемся. Всё из-за нас, бабушка…

– И ты дура.

На этом старуха суёт мне шерстяную накидку и уходит. Пройдет ещё много дней, прежде чем я пойму: в зверствах виноваты только звери. А кто думает иначе, и впрямь дурак.

Навьючиваю драные одеяла и сижу так, словно в коконе. Землярка просторная, но кроме меня здесь храпит ещё кто-то. Партизан. Настоящий карминский партизан. Отчего-то страшно. Четыре дня была одна.

Я закрываю красные от горя глаза и вижу только одно: рваные горла и кривой обоюдоострый нож в руке насекомого. Чтобы заснуть, надо сосредоточиться на чём-то другом. На чём? Тихонько, чтобы не разбудить соседей, наклоняюсь и подбираю уголёк. Нахожу на светлой стене местечко без партизанских скабрез. И рисую.

Плохо представляю, что должно выйти, но рисую на белом холсте чёрные штрихи: брови, ресницы и кант вокруг радужки. Лицо абсолютного зла. Так, говорят, оно и выглядит на самом деле, без скафандра.

Пока я знаю только имя. Кайнорт Бритц.

Молюсь за тебя перед сном – чтоб ты сдох, тварь.

Часть 1. Эмбер

Глава 1. Дождь идёт вверх

Я пришла в восторг от переезда. Перелёта! Новым назначением папы стал Кармин: он работал в посольстве, и мама сокрушалась, отчего после стольких лет безупречной службы его закинули в «эту дыру» на всё лето. Мы с братом долго не могли отыскать Кармин на карте звёздного неба: оказалось, там была воткнута булавка, при помощи которой уголок карты крепился к стене. Это не слишком воодушевляло. Тех, у кого на Урьюи оставались друзья, приятели и проверенные годами доставщики кузнечиковых ляжек во фритюре.

Мне же терять было нечего: из-за папиного высокого положения, из-за модных шмоток, из-за того, что у нас с Чиджи было всё, о чем только приходилось мечтать шчерам девяти и девятнадцати лет, друзей у нас почти не водилось. Ну, ещё из-за неуверенности и робости. Но я предпочитала думать, что нам только завидовали. Это не решало проблему, но, по мнению маминого парикмахера, а у парикмахеров, как известно, дарования цирюльника и психолога идут рука об руку, было куда полезнее для самооценки. Незадолго до переезда лучшая подруга с добрым именем Злайя вышла замуж и улетела на другой континент. А у меня от расстройства случилась первая линька. В девятнадцать тяжело терять друга. Дети через пять минут находят нового, взрослым наплевать, а в девятнадцать тебя это раздирает. После линьки выяснилось, что моё имаго – чёрная вдова. Семья, доценты, балетмейстер – все

взрослые гордились так, будто я этого добилась сама, хотя шчеры ведь не выбирают, кем стать. Это всё калейдоскоп генов. Спустя неделю староста факультета призналась, что студенты хотели устроить мне тёмную, если ко всему прочему я окажусь активным диастимагом. Тем, кто живёт по особым законам природы. Но мне «повезло». Всякие сроки давно вышли, а диастимагия не проснулась. Вот тебе и гены. Хоть бы зеркальная, как у папы, и я осталась бы вечно молодой. Ну, нет, так и нет. В девятнадцать жизнь и без всякого волшебства видится бесконечной.

Солнечный, пёстрый Кармин показался лучшим местом для каникул. Когда мы добрались и расставили по полкам разные мелочи, папа приколол к стене местную карту неба. На ней Кармин занял самую середину, а Урьюи вовсе не была отмечена. Даже под булавками. Так я впервые поняла на деле, каково это – посмотреть на мир с другой стороны.

Здорово же, что вот так можно взять – и улететь в другой мир, – повторял Чиджи. – Да, Эмбер? Глянь, какая бриветка попалась усатая! Эмбер!

Был ослепительный карминский полдень, беззаботное лето, и мы выбрались за территорию усадьбы, где запрещалось нарушать идиллию свежеостриженных кустов, чтобы посидеть на диком берегу. Озеро состояло из множества крупных неровных резервуаров вроде корыт. Целиком из мрамора, гранита и других самоцветов. Края выступали над поверхностью. Сверху озеро напоминало палитру акварельных красок: в резервуарах, где мрамор выступал высоко и не давал водам смешиваться, были даже свой оттенок воды, свои флора и фауна. Широкое корыто из ларимара, где Чиджи ловил бриветок, усыпала разноцветная галька, и по ней бродили рачки-хамелеоны. Хотелось их сцапать, но мне уже давно было не девять. Сидя на краю, я будто случайно трогала их пальцами ног, подталкивая ближе к брату. У меня на коленях лежали белые каллы.

А почему ты выкинула розы? – спросил Чиджи.

Не выкинула, отложила. Эти цветы нельзя в один букет, розы всё испортят.

Почему? Они такие красивые.

Красивые… Но каллы будут стоять целую вечность, а розы послезавтра завянут. – Тогда зачем ты их срезала?

Это был хороший вопрос.

Больше не грустишь по Злайе? – девятилетка Чиджи быстро переключался.

Скучаю. Связи с Урьюи так и нет, только папин служебный канал. А иногда хочется

с другом поболтать.

Поболтай со мной.

Это не то же самое.

Да ведь она всё равно замуж вышла, – Чиджи надулся. – Ей нельзя теперь с посторонними болтать.

После замужества шчеры редко покидали мужнин отшельф – поселение, где заправлял свой диастимаг и жила новая семья. Все прежние знакомства объявлялись «посторонними», отвлекали жену от домашнего очага. Нет, внешние связи не пресекались, но и не одобрялись в отшельфе. Мужья уезжали работать в город. По серьёзным и современным специальностям, даже обучаться которым женщинам запрещалось. Нашим отшельфом заправлял папа. Уитмас Лау.

Знаешь, как тут делают? – брат отвлёк меня от мыслей об Урьюи. – Карминцы же вообще не дружат, как мы. У них нельзя это, неприлично. Когда невтерпёж пожаловаться, ну, или там, поболтать, наугад тыкают номер в линкомме и шлют сообщения. Как в дневник.

Только этот дневник как будто тебе отвечает.

Что отвечает, Чиджи? – я рассмеялась, представляя эти дурачества. – «Ты кто такой,

иди-ка к дьяволу»?

Нельзя говорить «иди к дьяволу»… Не, тут привыкли же. Просто молчат, если не хотят разговаривать.

А если вычислят и наваляют тебе?

Да ну, Арлос сто раз так делал!

Хулиган Арлос был новым знакомым Чиджи, сыном поварихи. Он и его мать стояли по пояс в воде в резервуаре из белого мрамора, упираясь в стенки тентаклями. Карминцы, чем-то похожие на сухопутных русалок, мне нравились, хоть и сильно от нас отличались внешне. У них были стройные, рельефные туловища с кожей красноватых оттенков. Длинная изящная шея и гордая посадка головы. Лицо вытянутое, с крупными чертами. Большие раскосые глаза, такие блестящие, будто их шлифовали ювелиры. Рук и ног, в привычном смысле, у карминцев не было. Зато из-под рёбер вниз уходили десятки тентаклей – гибких сухих щупалец. Они-то поочерёдно и заменяли ловким аборигенам другие части тела. Да, ещё волосы! Шикарные алые шнурки из живой кручёной кожи ниспадали ниже пояса. Волосы были чувствительны от макушки до самых кончиков и служили вибриссами. Шчеры и карминцы нашли общий язык много лет назад. Но об их культуре я знала пока очень мало.

Мать-карминка доставала со дна угловатые октаэдры, додекаэдры и всякие другие «… аэдры» – яйца бриветок. Обтирала их фартуком и сортировала по бог знает, каким признакам, в разные корзины. Самки бриветок плавали рядом и пытались укусить Арлоса. Над озером было жарко, тихо и сонно. Я заплетала косу и любовалась яркими бликами на коленях. Свет лился из чистого неба, и рябь на воде жонглировала

отблесками, посылая в нас мириады солнечных зайчиков. Мы с Чиджи упустили момент, когда блики стали радужными. Вдали застрекотали бриветки, и карминцы подняли головы. Над озером повисла водяная дымка, радуга стала ярче. Приглядевшись, я насчитала в густеющем тумане не одну такую, а пять, шесть… так много радуг? Лучи пробивали пар и рассеивались в нём, как в гигантской призме. Стало красиво и тревожно – оттого, что рачки всё громче трещали и топорщили усики. На Кармине дождь был не редкость, но когда я увидела, что Арлос и его мать замерли резервуаре, забеспокоилась. Дунул рваный ветер, и по барашкам волн заплясали капли. Рачки вдруг принялись перебираться по стенкам ванн из одного резервуара в другой и, бросив яйца и хозяев, бежали прочь. Они что же, никогда не видели дождя? Все на озере инстинктивно посмотрели в небо, но там не было туч. Совсем. И только дождь продолжал барабанить по корзинам карминцев, а капли тяжелеть. Я поднялась на ларимаровый край и подставила ладонь под…

– Это не дождь. Чиджи, он идёт вверх!

В тот же миг из сада закричали:

Эзеры! Спасайся!

Понятия не имея, что это значит, я схватила брата за рукав и потянула из ванны.

На берег! В укрытие! – подгоняли нас сзади.

Карминцы неслись мимо, теряя яйца бриветок из корзин и сами корзины, а я поскользнулась на мраморном краю и рухнула в воду. Когда всплыла – то, что творилось на озере, уже нельзя было принять за дождь. В небо лил водопад. Он сбивал с ног и топил, не давая опомниться. Тогда я превратилась. Туловище стало метра три в длину, чёрное и тяжелое. Глазами вдовы я видела дальше, на восьми ногах стояла крепче. Чиджи ещё не линял и не умел обращаться, он бултыхался в

корыте. И уже совсем потерялся и захлебнулся, когда я подхватила его и закинула себе на спину. Не так-то мало весит девятилетний парень, между прочим. Чёрные лапы скользили и царапались о камни, брата норовило смыть с моей спины, и он хватался за

что попало: за хелицеры, за ноги, за мои глаза! С непривычки я дважды оборачивалась человеком по дороге к берегу, и тогда нас поднимала волна и швыряла назад. Мощёные прибрежные дорожки уже были так близко, когда озеро потащило нас вверх. Поток воды, которую засасывало в небо, достиг такой силы, что вместе с нею полетели рачки, камушки со дна, цветные рыбки, водоросли… и мы с Чиджи.

От страха я опять превратилась в человека, в лицо хлестнул целый галлон воды, рыбий хвост влепил пощёчину. Брата я потеряла. Боль чуть не выбила сознание, но кто-то прыгнул на помощь. Длинные мохнатые лапищи сцапали меня и выловили Чиджи, вытянули из водяной ловушки на берег. Это папа не дал нам улететь – зеркальный паук.

Скорее, скорее, в дом! – его голос исказили хелицеры.

Песок на берегу был ещё горячий и зыбкий, в нём разъезжались пятки. К дому на холме круто вверх – вела дряхлая лестница, под которой тёк ручей. Когда вода сорвалась и умчалась в небо, ручей раскрошил ветхие ступени. Отец поспешил в обход и карабкался на восьми ногах прямо по холму, а я штурмовала ошмётки лестницы. Сил превратиться не осталось. Позади нас озеро встало на дыбы. В небе темнело, как при затмении. Папа нёс Чиджи на спине. Брат не подавал признаков жизни.

Из дома выбежала экономка с бумагами и каким-то тряпьём в тентаклях.

Госпожа Эмбер, мама вас обыскалась! Уитмас! Насекомые! Запасайтесь водой и бидонами из руженита, бегите в пустыню! – обычно с нами она говорила на шчерском октавиаре, с таким смешным акцентом, но бегло. Теперь я понимала через слово её возбужденный, захлёбывающийся карминский.

Отец превратился и помогал Чиджи откашлять воду. Брата вырвало, он заплакал. Я застыла на веранде, с трудом соображая, что вот же он, все-таки жив… пока мама не подбежала и не затолкала меня в дом.

Эмбер, цела?!

Да. Там какой-то… ужас… Кто такие «зеры»?

Найди наши рюкзаки, потом лезь в подвал, собери аптечку.

А чего собирать-то?

Да всего подряд понемногу, только не стой, Эмбер, скорее!

Она через три ступеньки понеслась с веранды к папе и брату.

Зефир! – прокричал папа. – Не забудь зефир!

Какой ещё зефир, они что, с ума сошли? В передней взлетел графин, в гостиной вокруг люстры налипли бутылки, вино перепачкало потолок. А я метнулась в подвал. Там у нас был целый лабиринт обитых рыжей сталью коридоров, где вдоль стен тянулись бесконечные стеллажи. Папа запрещал совать туда нос, и все, что я знала об этой части дома, это где найти выключатель. Щелчок – но свет не зажёгся. Ладно. Тогда рюкзаки. Они сушились на мансарде. Вверх… вверх… На обратном пути с третьего этажа я запуталась в сырых юбках, шнурках и лямках рюкзаков и шлепнулась с чердачной лестницы.

Мам! Мам! В подвале нет света!

На крик приковылял старый садовник-карминец и вывалил мне в руки горсть блесклявок. Они были скользкие и противные. Раньше я ими брезговала.

Света больше не будет, – сказал он. – Плотину электростанции порушило.

Ага.

Руженит ищи, красный металл такой, он не даст воде улететь.

Ага.

Я подобрала юбки, рюкзаки – и вернулась в подвал. Блесклявка шлёпнулась на стену. Стеллажи осветило тусклым голубым. Мы просто жили здесь – ели, пили, гуляли. О войне не говорили и не готовились: я так думала… Полки в подвале оказались забиты банками с маринованными сверчками, блистерами сушёной саранчи и каракатиц, коробками мучных червей и катушками питательных хитиновых волокон. Внизу стояли обмотанные рыжей проволокой баллоны и бутылки с водой. Проволока была из руженита, догадалась я, иначе бутылки уже взлетели бы вверх. Под низким потолком лежали хрустящие пакеты, замотанные в паутину. Подумав, я стащила их вниз. Там были «фильтры одноразовые «Зефир-42»». Так вот оно что… Я переоделась в спортивный костюм и побросала в рюкзаки каждой упаковки с каждой секци ровно по четыре штуки – на каждого из Лау. Ещё утрамбовала руженитовые термосы с клапаном. Обвешав себя туго набитыми ранцами, за два подхода вылезла из подвала.

Снаружи мама носилась с аптечкой в одной руке и нашими документами в другой. Она бросала всё в дорожную сумку, пока Чиджи шмыгал, сопел и одевался в сухое. Лучшее, чем брат мог помочь в тот момент – это последить хотя бы за собой, и он неплохо справлялся. Папа спорил с главой правительства Урьюи, шчерой Жанабель. За глаза её звали Жирная Жаба. Зелёная голограмма расплылась на полкомнаты и была чуть квадратной по бокам, потому что холо-объектив абонента не вмещал тушу

Жанабель целиком. Для этого ей пришлось бы встать за километр от линкомма, не ближе.

Нет, Лау! Нет, мы не можем прислать за вами тартариду. У меня на ходу только два звездолёта, и один уже эвакуирует женщин и детей. Вы слишком далеко от базы, а эзеры пустили шпионские воланеры по городам! Справляйтесь как-нибудь.

Но у меня исключительный статус, – спорил отец. – Если нас схватят, всем крышка!

Бросьте паниковать, Уитмас. Нападением командует ть-маршал Хокс, эзеры под её началом скорее сравняют здесь всё с землей, чем отыщут живьём одного шчера. За рекой есть наш исследовательский бункер. Там военные заправляют, они спрячут. И поспешите, через пару часов все шоссе и траки будут забиты! Сама ть-маршал явилась? Зачем шпионы? Чего они ищут?

Что обычно! Как только ублюдки набьют трюмы, сразу уберутся восвояси. Ледяная сфера растает. И преспокойно себе вернётесь на Урьюи.

Она ещё что-то говорила, а за окном заходил в петлю карминский штурмовик-сквилла.

Эдакая сигара с усами. В небе над поместьем клубились грозовые тучи, которые ещё утром были озером. Штурмовик пикировал из одного сизого облака в другое, будто спасаясь от кого-то невидимого, когда в небе сверкнуло. Взрыв! – окно задребезжало и треснуло, а вместо сквиллы вниз полетел огненный комочек. Он был похож на метеор, какие ждут, чтобы загадать желание. Комочек погас и пропал из виду, но через секунду в дно озера мощно ударило. Куски мрамора и гранита вперемешку с донным крошевом и водорослями взмыли вверх, и мы как по команде ухнули на пол.

Когда я поднялась и расхрабрилась выглянуть в окно, то вместо шикарного самоцветного озера зияла большая воронка, и чёрная пыль оседала вокруг.

Это был снаряд? – прошептала я. – Там… Который упал в озеро.

Нет, это… сквилла, – ответил папа. – Эзеры коллапсируют всё, что взлетает.

Коллапсируют? Сжимают?

Да, гравитационной коронадой. Поэтому Жанабель и отказала нам в эвакуации.

Как только всё затихло, папа убежал в гаражи, грузить вещи в пескар. Наши сборы принимали истерический оборот. Чиджи рвался в детскую за приставкой, мама оттащила его за ухо и нахлестала по щекам. Под шумок я не стала накидывать палантин на бёдра поверх спортивных леггинсов. Девушкам-шчерам запрещалось показываться на людях в такой вольности. Но ведь война же? Мы же бежим?

А золото нам куда? – воскликнула мама, увидев шкатулку в рюкзаке. – Хотя бери, только запихай куда-нибудь подальше, а то не ограбили бы.

Брату удалось отвоевать приставку, и спустя несколько минут он умолк и озирался по соседству со мной в пескаре. Папа проверил, чего я набрала, похвалил, но добавил ещё «Зефиров». Багажный отсек пришлось обмотать упаковочной паутиной в три слоя, потому что он трещал от обилия вещей. Хорошо, что теперь мой гардероб умещался в футляре размером не больше очечника. Это были сменные чипы-вестулы для позвонков. Взрослые шчеры, которые уже могли превращаться в пауков, цепляли вестулы к остистым отросткам, и в нужный момент они сворачивали и разворачивали одежду из специальной ткани – нанольбуминного шёлка. Чтобы не остаться голым после обращения в человека.

Глава 2. Вурдалаки, людоеды и батончик опарышей

Мы выезжали с пустого двора, где кухарка в этот час обычно чистила тараканьих нимф к ужину. Все слуги сбежали, конечно. Ветер снаружи достиг небывалой силы: рвал фиолетовые черные, синие тучи. Это вода из всех открытых источников собиралась и клубилась над долиной. Сверкали молнии, катился гром, но дождя не было. Только редкие столбы рек и прудо стремились вверх. Изо рвов, из канав. На зов неприятеля. В серой парной дымке, сочившейс в пескар, стало трудно дышать. Мы взмокли от духоты и напряжения.

На ветреном Кармине почти не водилось ровных дорог. Там кочевали барханы из скользкой разноцветной гальки, и мостить трассы было просто невыгодно: сегодня это путь, а завтр вал гравия или пруд. Вместо этого карминцы прокладывали траки при помощи дюндозеров Временно, зато быстро. На нашем траке, как назло, собралось много борозд, пескар брыкался Быстро покинуть пригород не удалось. Мы встряли в пробку из таких же, как у нас, мобиле на гусеницах, усиленных тонкой воздушной подушкой. Темнело: жадное небо собрало цело море.

– Кто такие эзеры? – я донимала папу, наблюдая, как пешие горожане семенят вверх по дюнам. – Они что, правда насекомые?

Брат покосился на клетку с саранчой в багажнике.

– Они энтоморфы, – осторожно начал папа. – Ошибочно думают, что эзеры похожи на нас, только…

– Только мы превращаемся в пауков, а они в насекомых?

– Не совсем. Мы – люди, способные превращаться в пауков. А они – насекомые, способные превращаться в людей.

– Одно и то же! – крикнул Чиджи.

Но я поняла.

– Зачем они напали? Карминцы – мирный народ. И совсем не богатый. Им просто нужна

вода?

– Ты отвлекаешь меня от дороги, Эмбер, – раздражался папа, тем временем мы стояли, как вкопанные, – Они здесь не впервые, как я понял со слов Жанабель. Лет сто назад их планет уничтожили, и остатки эзеров бежали на пояс гигантских астероидов где-то на краю вселенной Может, там у них недостаток воды или еще каких-то… ресурсов.

– Значит, они просто заберут воду, улетят, и мы сможем вернуться на Урьюи?

Отец неопределённо дёрнул плечом. Мама обернулась и нахмурилась, качнув головой в беззвучной просьбе: не надо при Чиджи.

– Детка, все расспросы в убежище, идёт?

Я откинулась на влажном кресле и замолчала. Ну, спасибо, пап! Фантазия у меня и в мирное время была не самая радужная, а от родительских экивоков скрутило желудок. Папа н хотел напугать Чиджи, но мне сделал только хуже. Что же такого нужно захватчикам? Они ставят эксперименты? Набирают армию мертвецов? Высасывают мозги? Затор впереди двинулс наконец, и саранча в клетках забесновалась от тряски.

– Насекомых вытурят! – сердился брат. – Мы сильнее, да, мам? Пауки же едят насекомых!

А не наоборот. Да, пап?

– Да, Чиджи.

Но это были, пожалуй, другие насекомые. Не те сверчки и саранча размером с курицу на шчерских фермах-акридариях. Если эзеров путали с нами, то те, превращаясь, должны был достигать метра два в длину! А такая саранча легко откусила бы мне голову. Пробка снов закупорила трак. Папа оставил руль и прошёл вперёд – разузнать, отчего мы не движемся.

– Впереди карминцы бросают пескары и уходят в пустыню пешком, – сообщил он упавшим голосом.

– Прямо так, без вещей?

– Они говорят, на выезде земля дрожит. Вибрация какая-то… Они испуга…

Задрожало и под нами. Впереди загремел чей-то автомобиль. Он перевернулся, повалился на бок, покатились кульки и пассажиры. Взлетел рыжий водопад.

– Эмбер, наружу! – закричал папа и распахнул дверцы.

В нескольких метрах от нас новый пескар подскочил и упал в кювет. На том месте, где он только что стоял, в небо лил поток грязной воды. Это канализация отвечала зову туч. Гальку швыряло в пескары, из которых повыскакивали последние храбрецы. Они бросили скарб и побежали за дюны – в пустыню. Вода была опасна теперь Мы вчетвером шмыгнули в кювет, когда кусок канализационной трубы выстрелил сниз в пескар. Обмотанные паутиной, сумки выкинуло из багажника на дорогу, а нас окатило сточными водами. Запахло тухлым. В помоях с головы до ног, мы выглянули из кювета: тут там вдоль тракта, где канализация пролегала близко к поверхности, страшная сила вытягивал грязную воду прямо из-под земли. Дюны наполнил шелест тентаклей. Кажется, впереди н многие километры не осталось ни одного карминца. Все сбежали, не захватив даже самог необходимого. Папа поднялся первым:

– Нам лучше следовать за ними.

– Нет, Уитмас, – испугалась мама. – Что мы будем делать в пустыне с детьми?

– Местные помогут. Они умеют выживать в дюнах.

– Нет, нет. Нужно добраться к бункеру! Наша вода почти вся улетела, посмотри!

– Ладно! Подберите рюкзаки, – скомандовал папа, когда сточный водомёт поутих. Канализация пустела.

Родители превратились одновременно: зеркальный паук и золотопряд. Мама приволокла искорёженную клеть.

– Эмбер, давай и ты. Понесёшь саранчу.

И я тоже превратилась. Чиджи вскарабкался на маму, а папа взял рюкзаки. Так, канавами, мы поспешили вдоль пробки. Из-за тумана видимость была метров сто. Через час тракт, забитый брошенными пескарами, упёрся в стену воды. Река лилась вверх без конца. У моста стоял галдёж – да такой, что перекрывал шум потока. Мы обернулись людьми и протолкнулись ближе, чтобы разобраться, в чём дело.

С мостом творилось невероятное. Река болтала опоры из стороны в сторону, железное полотно волновалось и пучилось, арки ходили ходуном. Оттуда сыпались повозки и тут же взлетали в небо, смытые водой. Карминцы бежали обратно на берег, но их подбрасывала река и уносило ввысь. В тучи. Среди этой неразберихи папа каким-то чудом разыскал смотрителя.

– Чего ждёте? – карминец с кирпичного цвета кожей потряс фонарём. – Эзеры набирают рабов, а мы тут как тут: стоим толпой, готовенькие! Как на блюдечке для насекомых. Нечего здесь делать, идите в пустыню! Идите!

– Мы погибнем в вашей пустыне, – возразил папа. – Нам нужно в бункер, он где-то за рекой.

– Реки не будет скоро. Только здесь не перебраться: видишь, как смяло мост, а берега крутые. Вам через Румяный Брод надо, там пологая переправа.

– Где это?

Смотритель порылся в ворохе тентаклей и достал битый передатчик-линкомм. На нечёткой голограмме река и наше озеро ещё были отмечены синим: линкомм не знал, что началась война. Вот тут, выше по течению. Идите по дюнам… там неполный день пути, как раз вода вся и свистнет к тому времени. Переправитесь и вернётесь назад вдоль того берега. Синдиком-то

есть?

– Синдиком?

– Ну, здешняя связь. Не через космос, а наземное радио. Спутников уж нет, считай. Как своих-то искать будете? Этот вот штуки, как у нас с тобой, теперь не годятся.

Родители переглянулись, и карминец скривил рот. Ему не хотелось возиться с пришельцами на виду у насекомых.

– Где бы нам достать синдикомы? – допытывался папа.

– Ну, я не знаю… – смотритель почесал спину щупальцем.

– Мы заплатим. Хорошо заплатим, я работаю в посольстве.

Карминец кликнул из толчеи кого-то знакомого не самой добропорядочной наружности. Из их торопливой перебранки я поняла только, что плут неохотно соглашался на сделку. Он наконец сказал «подожди» и нырнул в толпу.

– Синдикомы нынче редкость – много скарба погибло на пути сюда, да и войны давно не было… мало кто хранит у себя старьё вроде радиоприёмников, – карминец опять почесался, набивая цену. – Но плут обещал, значит, достанет. Приготовьте, чем расплачиваться будете.

Рабы, он сказал? Насекомые брали пленных, а не одну только воду. Мама достала папин бумажник.

– Деньги? – закричал на неё смотритель. – Куда нам девать ваши арахмы и шчерлинги?

– Но…

– Сухой паёк есть? Аптечка? Вода?

– Мы же не можем отдать еду и воду! – спорил папа. – С нами маленький ребёнок! Есть золото, фамильные драгоценности. Эмбер, достань, покажи.

Я протянула шкатулку папе. Карминец сцапал резную коробочку и заглянул внутрь, прикрываясь от любопытных глаз гривой кирпичных волос.

– Ладно.

Вернулся плут и вручил отцу два прибора, похожих на древние пеленгаторы:

– Там батарейка немного в одном, – сказал он с сильнейшим акцентом, – а в другой почти половина. Сутки на два хватить.

Карминцы затерялись в толпе с нашим золотом. Вода всё летела и летела в небо. Кое-кто попытался изловить себе немного бидоном, перегнувшись через перила набережной. Но струя подняла его вместе с тарой, сцапала и швырнула в общий поток. Страшная смерть ждала бедолагу в небе. Больше никто не решился добыть воды таким способом. За стеной, которой обернулась полноводная река, чудились раскаты грома. Или взрывов. Или выстрелов.

– Он сказал, на два дня всего хватит? – тревожно переспросила мама.

– Ерунда. Нам больше и не надо.

У папиного ободрения был такой тон, что я поняла: за двое суток мы либо выйдем к своим, либо умрём в пустыне. А рации на том свете без надобности. Брат робко попросил есть, и мама выдала ему батончик спрессованных опарышей. Мы на двадцати четырёх лапах двинулись по дюнам вдоль берега. Без привычной городской иллюминации вечерняя тьма спустилась мгновенно. Из-за туч не видно было ни ночного солнца – тёмно-красного гиганта Пламии, – ни других звёзд. Ни зги. Русло опустело, и теперь без ориентира – шума воды – мы боялись потерять берег. Чиджи верхом на маме держал банку с блесклявками, чтобы освещать нам пару шагов наперёд. Но их света было недостаточно, чтобы разобрать направление. Папа

споткнулся и вздохнул:

– Заночуем здесь.

Мама оплела паутиной себя и Чиджи. Получился воздушный, но тёплый кокон. Золото пряды славились гладким и стройным переплетением волокон, недаром мамин шёлк хвалили на сотню отшельфов в округе. Моя же вдовья паутина была ужас, что такое:

рвалась, путалась, местами сбивалась в комья, а кое-где провисала, оставляя дыры для сквозняка и дюнной пыли.

– Замри, я сплету тебе, – устало улыбнулась мама.

– Нет. Сама, – я больше не могла себе позволить быть ребёнком. – Слушайте, Чиджи спит. Расскажите про эзеров. Пап.

– Я уже достаточно рассказал в песка…

– Пап!

– Тише!

– Я не слабонервная! И не слабоумная. Смотритель сказал, насекомые берут пленных. Значит, им не только вода нужна?

– Вода-то им как раз и не нужна, – папа подбирал слова. – Это, что ли… пытка такая. Вода останется в небе, пока карминцы не сдадутся и не позволят высосать у себя столько крови, сколько захотят эзеры.

– Что? Крови? В смысле… им нравится убивать?

– Нет. То есть, разумеется, да. Но я имел в виду настоящую кровь. Карминцев или нашу – мою, твою…

Мама перебила, чтобы начать издалека, потому что от папиных слов я хмурилась с тупым выражением лица:

– Эмбер, знаешь, отчего вот эта саранча в клетке – не больше курицы? А наши имаго огромные. Это в школе проходят, ну, вспомни.

– У саранчи несовершенная кровеносная система. А у шчеров эритроциты при превращении переносятся в кровь имаго. И ещё у нас хитин пропитан силиконами, а у насекомых слишком хрупкий. И ещё у нас эндоскелет, а у саранчи…

– Всё так, только у эзеров тоже развился эндоскелет. К сожалению. Но ни одна муха не

может вырасти слишком большой. Она просто задохнётся. Им неоткуда взять эритроциты, ведь папа правильно сказал: по сути, они насекомые, а не люди.

– Значит, эзеры – вот такая мелочь? – я покосилась на клетку.

– Нет, Эмбер. – сказал папа. – Точно такие, как мы с тобой. Даже повыше, пожалуй, – из тех немногих, что я повидал. Они заставляют пленных тяжело работать. И забирают их кровь, богатую живыми эритроцитами. Время от времени. Питаются одним рабом на протяжении месяцев, лет… Уж как повезёт с хозяином.

– Откуда ты так много знаешь?

– Дипломатам положено изучать чужие миры. Эзеры давно известны как похитители и кровожадные вивисекторы. Раньше они преследовали одинокие звездолёты наших колонистов, мой дед пропал по их вине. А потом эзеры сунулись на Урьюи. Я ещё маленький был. Атаку отразили дня за два: конфессии наших диастимагов вытурили эзеров, а ядерные коронады прижгли им хвосты на прощание. Это вторжение признали незначительным и даже в школьную программу не включили. Но я всегда любил историю… историю чудовищ. В имперских хрониках об эзерах целые трактаты есть.

Поэтому и работу папа выбрал с инопланетянами. Я поёжилась в дырявом коконе.

– Как-то… жутко. Чиджи прав – ведь это мы их едим. Насекомые – наш рацион.

– А мы – их. Эзеры не брезгуют мясом пленных – больных, слабых. Непокорных.

Малень…

Мама запустила в него камушком:

– Все! Прекрати, Уитмас. Эмбер, спать сейчас же.

Я так устала, что не доплела лежанку. Рухнула рядом с папой прямо на камушки. Никогда не спала вот так, голодная и на улице. Никогда не боялась, что с неба рухнет штурмовик, сдавленный до размера мячика и весом в целую башню. И никогда не думала, что за нами придут самые настоящие вурдалаки и людоеды. Не помню, как

отключилась. Помню только, кто-то подтыкал мне под спину кипу тёплой паутины. Удалось ли маме сомкнуть глаз в ту ночь?

Anotace

Autor: Jan Sobek

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta

Název: Komentovaný překlad fantasy literatury z ruštiny do češtiny

Vedoucí: Mgr. Martina Pálušová, Ph.D.

Klíčová slova: Umělecký styl, umělecký překlad, překlad fantasy literatury, komentovaný překlad, překladové transformace

Tato bakalářská práce se zabývá komentovaným překlad části díla psaného v žánru fantasy. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se práce zabývá charakteristikou uměleckého překladu a překladu jako takového. Dále se zde práce zaobírá konkrétně popisem žánru fantasy a problematikou překladu, která je s tímto žánrem spojená. Praktická část práce spočívá v samotném překladu vybrané části díla. Poslední kapitola zahrnuje komentář k překladu a jsou uvedeny překladové transformace, které byly při překladu použity. V poslední kapitole je zformován glosář smyšlených názvů a výrazů, které se v díle objevují, s jejími vysvětlivkami.

Annotation

Author: Jan Sobek

Department and Faculty: Department of Slavonic Studies, Philisophical Faculty of Palacký University

Title: Annotated translation of fantasy literature from Russian into Czech

Supervisor: Mgr. Martina Pálušová, Ph.D.

Key words: Art style, art translation, translation of fantasy literature, commented translation, translation transformations

This bachelor thesis deals with an annotated translation of a part of a work written in the fantasy genre. This thesis consists of a theoretical and practical part. In the theoretical part, the thesis deals with the characteristics of artistic translation and translation as such. Furthermore, this part of the thesis deals specifically with description of the fantasy genre and translation issues associated with this genre. The practical part of the work consists in the actual translation of the selected part of the work. The last chapter includes a commentary on the translation and the translation transformations that were used in the translation are presented. The last chapter forms a glossary of fictional names and expressions that appear in the work, with explanatory notes.